

KOLEDAR

NABAVLJALNE ZADRUGE DRŽAVNIH
USLUŽBENCEV V MARIBORU

ZA LETO

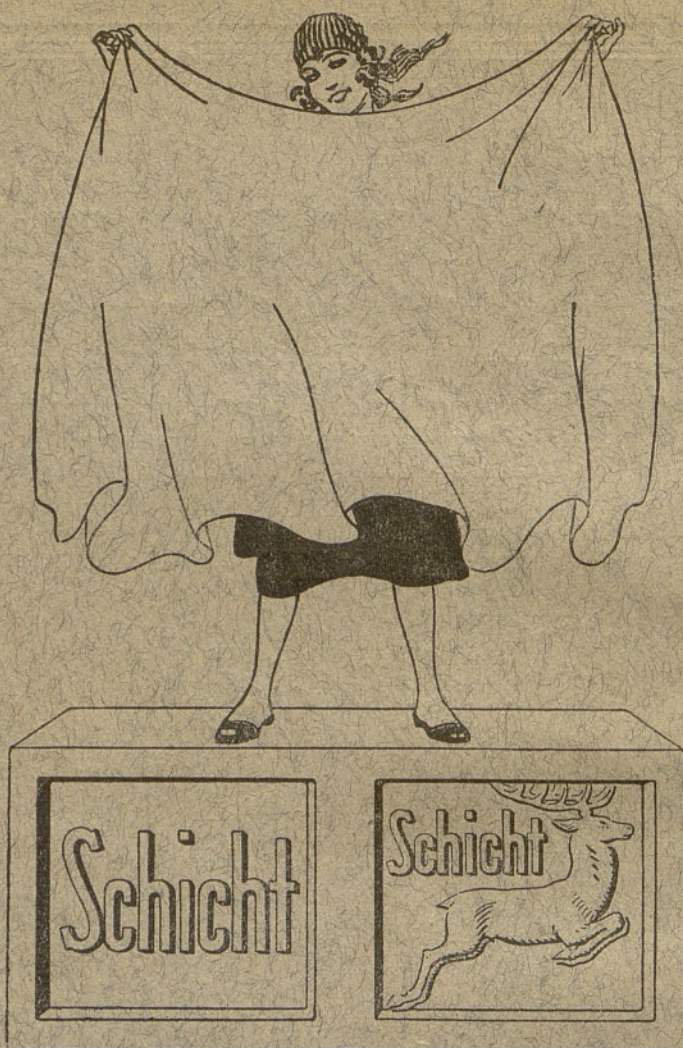
1927.

LJUBLJANA.

Samozaložba. — Odgovoren Beguš Josip.

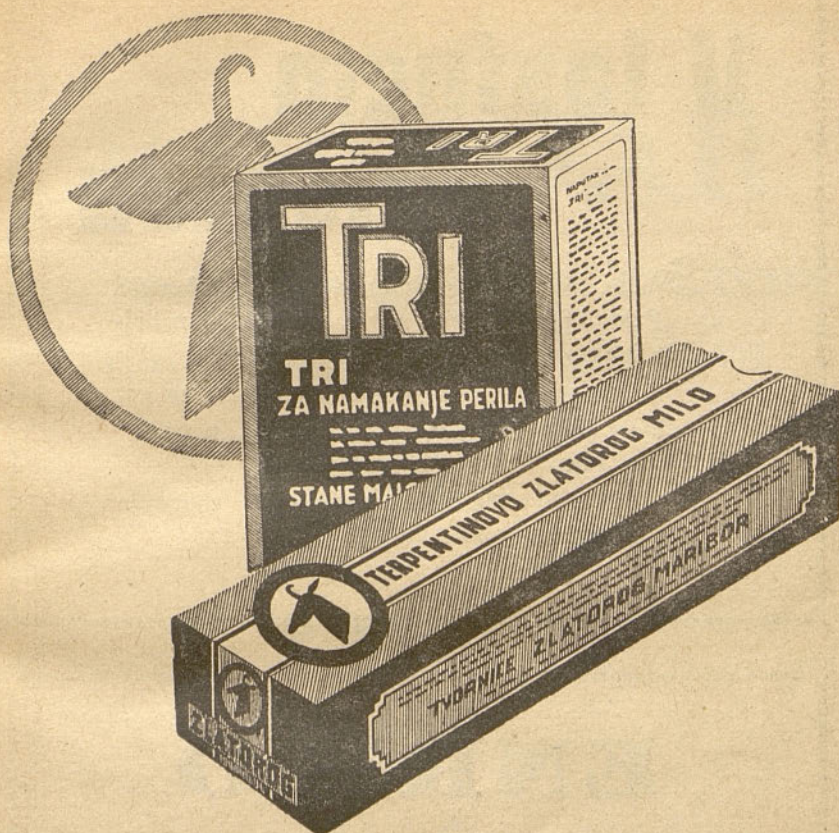
Tiskarna J. Blasnika nasled. v Ljubljani.
Odgovoren Mihael Rožanec.

**Namakaj z „Žensko hvalo“!
Izpiraj z „Jelenjim milom“!**

**Potem bo perilo,
brez najmanjše poškodbe,
brez truda,
ob največji varčnosti,
v najkrajšem času,
res popolnoma čisto!**

SCHICHT

ZLATOROG

terpentinovo milo

je neprekosljiva sestava najfinejšega mila in terpentina ter snovi, ki posebno pospešujejo pranje.

Zlatorog terpentinovo milo je zajamčeno neškodljivo in pri uporabi zelo izdatno, vsled tega najcenejše!

ENA

za svilo, volno in fino perilo, nenadomesljive pralne luske.

TRI

za namakanje perila, najboljše samodelujoče sredstvo, ki razkroji vsako nesnago.

Zlatorog terpentinovo milo, **Ena** in **Tri** uporablja vsaka varčna gospodinja, ker varuje drugo perilo in ji pomagajo štediti

čas, denar in delo!

V lastnem interesu

pazite, da dobite vedno davno preizkušeni
„Pravi :FRANCKOV: kavni pridatek v zabo-
jčkih in ne kako ponaredbo. —

Na novi, rjavo-modro-beli etiketi se po-
sebno jasno izražajo glavni znaki, a to so:
ime „Franck“ in „kavni mlinček“. —

„Pravi :FRANCK: z mlinčkom“ zboljšuje
in pocenjuje vsako kavo!

ENRILO

dovršen nadomestek zrnate kave, priporoča se
najtopleje vsakemu gospodinjstvu.

Enrilo

z mlekom daje izvrstno belo kavo zelo prijetnega
teka in okusa.

Poraba

Enrila

je vsled njegove izdatnosti zelo po ceni.

Enrilo

omogoča uživanje kave tudi vsem onim, katerim je
zrnata kava prepovedana, ali jim pa ne ugaja.

Izdeluje tovarna:

HENRIK FRANCKA SINOVI
Zagreb.

KOLENDAR

nabavljalne zadruga državnih
uslužbencev v Mariboru

za leto

1927.

LJUBLJANA.

Samozaložba. — Odgovoren Beguš Josip.

Tisk J. Blasnika nasl. v Ljubljani. — Odgovoren Mihael Rožanec.

Koledar za navadno leto 1927.

Navadno leto 1927 ima 365 dni (med temi 52 nedelj in 16 praznikov) — ter se začne s soboto in konča s soboto.

Začetek leta 1927.

Občno in državno leto se začne novega leta dan, 1. januarja.
Cerkveno leto se začne 1. adventno nedeljo, 27. novembra.

Letni časi.

Pomlad se začne 21. marca ob 15. uri 59 min. popoldne;
Poletje se začne 22. junija ob 11. uri 22. min. dopoldne;
Jesen se začne 24. septembra ob 2. uri 17 min. dopoldne;
Zima se začne 22. decembra ob 21. uri 22 min. popoldne.

Mrki solnca in meseeca leta 1927.

V letu 1927 mrkne solnce trkrat in sicer: 1. dne 3. januarja od 18:44 do 4. januarja 01 minuta; 2. dne 29. junja od 5 ure do 9:46 minut; 3. dne 24. decembra od 3:10 do 6:49 minut.

Luna mrkne dvakrat in sicer: 1. dne 15. januarja od 7:43 do 11:6 minut; 2. dne 8. decembra od 16:52 do 20:18 minut.

Pri nas je viden le solnčni mrk dne 29. januarja od 6:20 do 8:26 minut in **lunin mrk dne 8. decembra** od 17:55 do 19:15 minut.

Cerkveni prepovedani časi.

Obhajati ženitve je prepovedano od 1. adventne nedelje do Božiča — in od pepelnice do velikonočnega ponedeljka.

Premakljivi prazniki.

1. Ime Jezusovo: 2. januarja. — 2. Septuagesima: 13. februarja. — 3. Pepelnica: 2. marca. — 4. Marija Dev. 7 žalosti (cvetni petek): 8. aprila. — 5. Velika noč: 17. aprila. — 6. Križev teden: 23., 24. in 25. maja. — 7. Vnebohod Kristusov: 26. maja. — 8. Binkoštna nedelja: 5. junija. — 9. Sv. Trojica: 12. junija. — 10. Sv. Rešnje Telo: 16. junija. — 11. Srce Jezusovo: 24. junija. — 12. 1. adventna nedelja: 27. novembra. — Od Božiča do pepelnice je 9 tednov in 4 dni.

Državni prazniki.

1. Vidov dan: dne 28. junija.
2. Ujedinjenje S. H. S.: dne 1. decembra.
3. Rojstni dan kralja Aleksandra: dne 17. decembra.

Januar

1	S	Novo leto	Živana
2	N	Ime Jez.	Zlatan
3	P	Genovefa ☉	Slavimir
4	T	Tit	Dobromir
5	S	Telesfor	Berivoj
6	Č	Sv. 3 kr.	Svetozar
7	P	Valentin	Svetoslav
8	S	Severin	Bogoljub
9	N	Julijan	Vladimir
10	P	Pavel p. ☾	Dobroslav
11	T	Higin	Božidar
12	S	Ernest	Bodigoj
13	Č	Hilarij	Bogomir
14	P	Feliks	Neda
15	S	Maver	Radoslav
16	N	Mareel	Vladimir
17	P	Anton p. ☿	Ratislav
18	T	Priska	Vera
19	S	Kanut	Hranimir
20	Č	Boštijan	Živojin
21	P	Neža	Janja
22	S	Vincenc	Sviloj
23	N	Mar. por.	Vratislav
24	P	Timotej	Milislava
25	T	Pavel sp.	Radosin
26	Č	Polikarp ☾	Vsevlad
27	C	Ivan Kriz.	Dušana
28	P	Julijan	Dragomil
29	S	Franc Sal.	Branimir
30	N	Martina d.	Desislav
31	P	Peter N.	Divna

Dan traja:

8 ur 26 min. do 9 ur 57 min.

Februar

1	T	Ignacij	Budmil
2	S	Svečnica ☉	Dobrošin
3	Č	Blaž	Bojmir
4	P	Veronika	Daroslav
5	S	Agata	Vukmil
6	N	Doroteja	Ksenija
7	P	Romuald	Malina
8	T	Ivan M.	Zvezdrag
9	S	Apolon. ☽	Obrad
10	Č	Šolastika	Vojmil
11	P	Deziderij	Dodoslav
12	S	Evlalija	Zvonimir
13	N	Katarina	Vrativoj
14	P	Valentin	Nevesin
15	T	Favstin	Vojadin
16	S	Julijana ☿	Strahomir
17	Č	Konstant.	Svetopolk
18	P	Flavijan	Dobrana
19	S	Konrad	Bratomil
20	N	Elevterij	Dragovan
21	P	Eleonora	Miloslav
22	T	Petra stol	Gojslav
23	S	Romana	Čudomil
24	Č	Matija ☾	Divka
25	P	Valburga	Sava
26	S	Alexander	Vladoj
27	N	Leander	Krešimir
28	P	Roman	Baldomir

Dan traja:

9 ur 28 min. do 10 ur 56 min.

Ako piješ „Buddha“ čaj — uživaš že na zemlji raj!

Beležke

Marec

1	T	Pust. Albin	Gostimira
2	S	Pepelnica	Tešimir
3	Č	Kunig. ☿	Mslav
4	P	Kazimir	Sladoje
5	S	Evzebij	Radomir
6	N	Friderik	Miroslav
7	P	Tomaž	Svetorad
8	T	Ivan od S.	Bodni, Žegava
9	S	Františka	Bojka
10	Č	40 muč. ☾	Stana
11	P	Heraklij	Radoja
12	S	Gregor	Božana
13	N	Rozina	Svetovit
14	P	Matilda	Desimir
15	T	Longin	Istana, Venisl.
16	S	Heribert	Ljuboslava
17	Č	Jerica	Budimir
18	P	Edvard ☿	S'avoljub
19	S	Sv. Jožef	Zlata
20	N	Nicet	Vlada
21	P	Benedikt	Tuga
22	T	Oktavijan	Milojka
23	S	Oton	Dražislav
24	Č	Gabrijel	Jaroslav
25	P	Mar. ozn.	Vida
26	S	Emanuel ☾	Srdan
27	N	Rupert	Stanimir
28	P	Guntram	Prosegoj
29	T	Ciril	Branivoj
30	S	Kvirin	Pribislav
31	Č	Amos	Mojmir

Dan traje:

10 ur 59 min. do 12 ur 45 min.

April

1	P	Hugon	Mutimir
2	S	Franc P. ☿	Gojmir
3	N	Rikard, šk.	Žarko
4	P	Izidor	Dušica
5	T	Vincenc	Dabiživ
6	S	Sikst	Neradin
7	Č	Herman	Radivoj
8	P	Mar 7 žal.	Viljenica
9	S	Mar. M. ☾	Ljuban
10	N	Cvetna n.	Srčnica
11	P	Leon	Vitislav
12	T	Julij	Ljubomir
13	S	Hermeneg.	Milutinka
14	Č	Tiburcij	Godimir
15	P	Vel. petek	Gestirad
16	S	Vel. sobota	Božislava
17	N	Vel. noč ☿	Gorinka
18	P	Vel. pon.	Gradislava
19	T	Krescenc	Tihorad
20	S	Sulpicij	Dragislav
21	Č	Anselm	Dragomira
22	P	Soter in K.	Ljutomir
23	S	Adalbert	Vojteh
24	N	Jurij ☾	Igor
25	P	Marko	Tugomir
26	T	Klet	Zdeslav
27	S	Peregrin	Jaroslav
28	Č	Vitalij	Slavica
29	P	Peter M.	Tankoslava
30	S	Katarina	Samorad

Dan traje:

12 ur 48 min. do 14 ur 27 min.

Ako piješ „Buddha“ čaj — uživaš že na zemlji raj!

Beležke

Maj

1	N	Fl. in J. ☉	Vojka
2	P	Anastazij	Vladovit
3	T	Najd. s. kr.	Mladen
4	S	Florijan	Cvetko
5	Č	Pij V.	Desirad
6	P	Ivan Pf.	Zdemir
7	S	Stanislav	Ognjena
8	N	Mihael E. ☽	Budislav
9	P	Gregor	Prvinica
10	T	Izidor	Dvoroč
11	S	Gangolf	Tešimir
12	Č	Pankracij	Stojmir
13	P	Servacij	Jasna
14	S	Bonifacij	Svetolik
15	N	Zofija	Jaromira
16	P	Janez N. ☿	Mladena
17	T	Pašalij	Dušoje
18	S	Venancij	Mladica
19	Č	Celestin	Predivoj
20	P	Bernard	Milodar
21	S	Feliks	Jelina
22	N	Julijana	Roža
23	P	Deziderij	Milorad
24	T	Janez ☾	Doslav
25	S	Urban	Nosimir
26	Č	Vnebohod	Millvoj
27	P	Ivan S.	Volkašin
28	S	Viljem	Jaromir
29	N	Maksimilij	Dana
30	P	Ferd. ☼	Milica
31	T	Angela	Bojслав

Dan traja :

14 ur 29 min. do 15 ur 45 min.

Junij

1	S	Gracijana	Radovan
2	Č	Erazem	Ljuba
3	P	Klotilda	Nadina
4	S	Kvirin	Milojko
5	N	Binkošti	Dobromil
6	P	Bink. pon.	Milutin
7	T	Lukrecija ☽	Bogomil
8	S	Medard	Višeslav
9	Č	Prim. in F.	Cidomir
10	P	Marjeta	Dostona
11	S	Barnabas	Dušica
12	N	Ivan F.	Hrvoje
13	P	Anton P.	Zorica
14	T	Bazilij	Radoslav
15	S	Vid ☿	Vidoslav
16	Č	Sv. R. Telo	Dragomir
17	P	Adolf	Tratomir
18	S	Gervazij	Bodin
19	N	Julijana	Volkoslava
20	P	Silverij	Milava
21	T	Alofzij	Vera
22	S	Pavlin ☾	Miloš
23	Č	Agripina	Gostimir
24	P	Janez Kr.	Janislav
25	S	Prosper	Momčilo
26	N	Vigilij	Hrana
27	P	Ladislav	Ladislav
28	T	Leon P.	Vidov dan
29	S	Pet. in P. ☼	Peroslav
30	Č	Pavel m.	Pavlimir

Dan traja :

15 ur 46 min. do 16 ur 2 min.

Ako piješ „Buddha“ čaj — uživaš že na zemlji raj!

Beleške

Julij

1	P	Teobald	Bogoslav
2	S	Ob. Mar.	Dragonama
3	N	Heljodor	Branislav
4	P	Urh, škof	Belizar
5	T	Cir. in Met.	Ciril in Metod
6	S	Izaija	Domogoj
7	Č	Vilibald ☾	Vukašin
8	P	Kilian	Milolika
9	S	Anatolija	Valimir
10	N	Amalija	Stojan, Ljubica
11	P	Pij I	Medo
12	T	Moh. i. F.	Draguška
13	S	Margareta	Dragan
14	Č	Bonav. ☿	Slobodin
15	P	Henrik	Vladimir
16	S	Kar. Mar.	Bogdan
17	N	Aleš, sp.	Držislav, Javra
18	P	Friderik	Niroslav Lelja
19	T	Avrelija	Radoš
20	S	Elija	Ceslav
21	Č	Prakseda ☾	Olga, Zora
22	P	Magdalena	Pribina, Majda
23	S	Apolinarij	Brana
24	N	Kristina	Ratimir
25	P	Jakob	Boljedrag
26	T	Ana	Jana
27	S	Pantaleon	Dušan
28	Č	Viktor ☿	Svetomir
29	P	Marta	Dobrila, Bož.
30	S	Abdon	Vitograd
31	N	Ignacij L.	Boleslav

Dan traja:

16 ur 2 min. do 15 ur 8 min.

Avgust

1	P	Vezi Petra	Dedomir
2	T	Porcijunk.	Bojan
3	S	Stefan	Strašimir
4	Č	Dominik	Ljubočica
5	P	Mar. Sn. ☾	Predobra
6	S	Jez. napov.	Vlastica
7	N	Kajetan	Vidojka
8	P	Cirijak	Godeslav
9	T	Roman	Ratibor
10	S	Lovrenc	Ozrin, Jurica
11	Č	Suzana	Bolemir, Vojka
12	P	Klara	Dobrogost
13	S	Kasijan ☿	Gostimir
14	N	Evzeblj	Jaroslav
15	P	Vel. Šmar.	Dragomir
16	T	Rok	Branislav
17	S	Bertram	Slobodan
18	Č	Helena	Zelimir
19	P	Ludovik ☾	Ljudevit
20	S	Štefan K.	Zarka, Boris
21	N	Ivana	Mirjana
22	P	Timotej	Ostrivoj
23	T	Filip	Zdenko
24	S	Jernej	Borivoj
25	Č	Ludovik	Dragorad
26	P	Cefirin	Perunika
27	S	Jožef K. ☿	Zlatko, Natalija
28	N	Avguštin	Milogoj
29	P	Obgl. J. K.	Zelided
30	T	Rozalija	Mika
31	S	Rajko	Mildrag

Dan traja:

15 ur 5 min. do 13 ur 31 min.

Ako piješ „Buddha“ čaj — uživaš že na zemlji raj!

Beleške

September

1	Č	Egidij	Jarmil, Mladin
2	P	Štefan	Miljeva
3	S	Serafina	Milovan
4	N	Roza ☽	Rožica
5	P	Lovrenc	Nedeljka
6	T	Magnus	Radonica
7	S	Regina	Bronislava
8	Č	Mali Šmar.	Tolimir
9	P	Gorgonij	Vsemir, Sina
10	S	Nik. Tol.	Mara
11	N	Pr. in H. ☽	Slaven
12	P	Ime Mar.	Večedrag
13	T	Maternij	Žremil
14	S	Zviš. Križa	Znanoslav
15	Č	Nikomed	Svegoj
16	P	Ljudmila	Sodimir
17	S	Hildegarda	Prvan
18	N	Tom	Sokolica
19	P	Januarij ☾	Vitodrag
20	T	Evstahij	Morana
21	S	Mat. Ev.	Blagoslav
22	Č	Mavricij	Celimir
23	P	Tekla	Slavna
24	S	Rupert	: odivoj
25	N	Kleofa ☽	Uroš, Taša
26	P	Ciprijan	Stojslava
27	T	Kozma i D.	Vajdrad
28	S	Vačlav	Vidiba
29	Č	Mihael	Miloš
30	P	Hijeronim	Jekica

Dan traje:

13 ur 28 min. do 11 ur 48 min.

Oktober

1	S	Remigij	Pribimir
2	N	Angel v.	Miran
3	P	Kandid	Vitimir
4	T	Franc S. ☽	Tugodrag
5	S	Placid	Dumnuka
6	Č	Bruno	Brunoslav
7	P	Rožni ven.	Dragonika
8	S	Brigita	Dragosta
9	N	Dijonizij	Svetina
10	P	Franc B. ☽	Stremil
11	T	Nikazij	Negoslava
12	S	Maksimilj.	Drugislav
13	Č	Koloman	Slavo'jub
14	P	Kalist	Sestrema
15	S	Terezija	Radislav
16	N	Gal, opat	Velena
17	P	Hedviga ☾	Branko
18	T	Lukež Ev.	Travica
19	S	Peter A.	Spasenija
20	Č	Felicijan	Raša
21	P	Uršula	Stojslav
22	S	Kordula	Zorislav
23	N	Ivan Kap	Živka, Dalibor
24	P	Rafael	Blagota
25	T	Krizost. ☽	Zlatija
26	S	Amand	Demetrij
27	Č	Frumencij	Lovorka
28	P	Simon in J.	Mila
29	S	Narcis	Gradimir
30	N	Klavdij	Vladika
31	P	Volbenk	Srečko

Dan traje:

11 ur 45 min. do 10 ur 2 min.

Ako piješ „Buddha“ čaj, — uživaš že na zemlji raj!

Beležke

November

1	T	Vsi sveti	Ljubomir
2	S	Verne d.)	Dušica
3	Č	Hubert	Bogomil
4	P	Karol Bor.	Dragotin
5	S	Emerik	Savina
6	N	Lenard	Rafislav
7	P	Engelbert	Zdenka
8	T	Bogomir	Bogomir
9	S	Teodor ☿	Božidar
10	Č	Andrej A.	Vekomir
11	P	Martin	Braslav
12	S	Kuno	Davorin
13	N	Stanislav	Stanka
14	P	Venerand	Borislava
15	T	Leopold	Lavoslav
16	S	Otmar ☾	Ivan Trog,
17	Č	Gregor	Ljubava
18	P	Odon	Oliva
19	S	Elizabeta	Jelisava
20	N	Feliks V.	Vladiboj
21	P	Dar. M. D.	Grmslav
22	T	Cecilija	Jezdimir
23	S	Klemen	Milivoj
24	Č	Jan. od K. ☿	Zoran, Jeca
25	P	Krisant.	Kolimir
26	S	Konrad	Zdedrag
27	N	Vigilij	Goroslav
28	P	Sosten	Krajmir
29	T	Saturnin	Skoromir
30	S	Andrej	Hrabroslav

Dan traja :

9 ur 59 min. do 8 ur 42 min

December

1	Č	Eligij	Praz. nar. ujed.
2	P	Bibijana)	Tihomir
3	S	Franc Ks.	Drago
4	N	Barbara	Velika
5	P	Saba, opat	Sava, Stojana
6	T	Nikolaj	Borivoj
7	S	Ambrož	Mojslav
8	Č	Mar sp. ☿	Vese in
9	P	Leokadija	Savica
10	S	Judita	Dražič, Mira
11	N	Damaz	Gojica
12	P	Makscencij	Široslav
13	T	Lucija	Vitača
14	S	Spiridijon	Vojmir
15	Č	Cecilijan	Cvetena
16	P	Adelhajd ☾	Jeronega
17	S	Lazar	Kraljev roj. dan
18	N	Gracijan	Ljubonega
19	P	Nemezij	Ug ješa
20	T	Liberat	Boživoj
21	S	Tomaž	Tomislav
22	Č	Demeter	Prerad
23	P	Viktorija	Ozrislav
24	S	Ad. in E. ☿	Dunja
25	N	Božič	Božica
26	P	Štefan	Kor. noslav
27	T	Janez Ev.	Pelislav
28	S	Nedolžni o.	Vuk, Zorica
29	Č	Tomaž B.	Vrhoslav
30	P	David	Branimir
31	S	Silvester)	Hodimir

Dan traja :

8 ur 40 min. do 8 ur 24 min.

Ako piješ „Buddha“ čaj — uživaš že na zemlji raj!

Beležke

Kraljeva hiša Karagjorgjevičev.

† Nj. Veličanstvo kralj Peter I., rojen dne 29. junija l. 1844. v Beogradu. Poročil se dne 30. julija 1883. na Cetinju s hčerko černogorskega kneza Nikole, kneginjo Zorko, ki je umrla dne 4. marca leta 1890. Za kralja Srbije je bil izvoljen dne 2. junija l. 1903. Prestol je zasedel dne 12. junija l. 1903. Kronan je bil v Beogradu dne 8., a maziljen dne 26. septembra l. 1904. v Žiči. Dne 1. decembra leta 1918. je postal kralj države SHS. Kralj Peter je umrl dne 16. avgusta l. 1921.

Nje. Veličanstvo kralj Aleksander, rojen na Cetinju dne 4. decembra l. 1889., ki je bil od leta 1914. kot regent-prestolonaslednik izvrševatelj kraljevske oblasti, je bil po smrti očeta kralja Petra I. proglašen 16. avgusta leta 1921. za kralja Srbov, Hrvatov in Slovencev. Poročil se je dne 8. junija l. 1922. v Beogradu z rumunsko princezino Marijo (hčerko rumunskega kralja Ferdinanda I. in rumunske kraljice Marije), rojeno dne 8. januarja leta 1900.

Prestolonaslednik Nj. Veličanstvo kraljevič Peter, sin Nj. Vel. kralja Aleksandra in kraljice Marije, rojen 6. septembra 1923. v Beogradu.

Nj. kraljevsko Veličanstvo kraljevič Gjorgje, rojen na Cetinju dne 27. avgusta l. 1887., brat Nj. Vel. kralja Aleksandra.

Nj. Veličanstvo princeza Jelena, rojena na Reki dne 23. oktobra leta 1884, sestra Nj. Vel. kralja Aleksandra. Poročena v Petrogradu s knezom Jovanom Konstantinovičem dne 21. julija leta 1911.

Nj. Visočanstvo knez Arzenije Karagjorgjevič, brat Nj. Vel. kralja Petra, rojen dne 4. aprila leta 1859.

Nj. Visočanstvo knez Pavle, sin kneza Arzenija, rojen dne 15. aprila l. 1893. Poročil se je dne 22. oktobra l. 1923. s princezino Olgo, hčerko grškega kralja.

Beguš Josip:

Dobri in slabi zadružniki.

Vsaka stvar, ki se pojavi in se hoče uveljaviti v življenju razdeli navadno takoj ob pričetku ljudi okrog sebe v glavnem na tri tabore: na pristaše ali zagovornike, ki jo hočejo oživitvoriti ali uresničiti, na nasprotnike, ki jo poizkušajo preprečiti in na brezbrizneže ali „nevtralce“, ki niso ne za njo, ne proti njej, ki ljubijo samo leni mir v življenju in se vsled tega izogibljejo bojev, ki vihrajo okrog njih in jim ni mar, ali bo zmagovalec njihov prijatelj ali sovražnik. Tako je tudi pri naših nabavljalnih zadrugah.

Tudi te zadruge so sprejeli nekateri državni uslužbenci z veseljem, ker so spoznali, da je iluzija stati prekriženih rok in pričakovati rešitve ali pomoči iz naše revščine zgolj od strani vlade ali nam odtujene narodne skupščine in javnosti in da je edino v lastnem, intenzivnem in skupnem delu vseh državnih uslužbencev naša rešitev.

Zato so z resnostjo in samozavestjo pričeli z delom v teh zadrugah, zato jim posvečajo in žrtvujejo ves svoj prosti čas do poznih ur v noč in poizkušajo privedi te zadruge do tiste višine in moči, da bi mogle nuditi čimprej svojim članom željene in potrebne koristi in da bi dobile ugled in respekt tako pri članih, kakor v javnosti.

Državni uslužbenci pristaši teh zadrug jim želijo napredka, vedno lepšega razvoja in vedno večjih uspehov, zato jih podpirajo, kupujejo v njih vse svoje potrebščine in te redno in točno plačujejo. Agitirajo za zadruge, jim pridobivajo nove člane in odjemalce, posečajo seje, združne sestanke in občne zборе in so vsled tega o vsakočasnih razmerah v zadrugah sami točno informirani. Hujskarijam in spletkam nasprotnikov, ki hočejo zadruge uničiti in vsled tega njihovo delo ovirajo, ali ki iščejo v zadrugah zgolj osebne koristi ne verujejo in jim ne nasedajo, ker se zanimajo sami za splošne gospodarske razmere na trgu in imajo vsled tega pred seboj vedno jasno sliko o kvaliteti in cenah blaga in o vrednosti združnih izdelkov in predmetov. Vpoštevajo vedno vse dane momente, ki vplivajo na dviganje ali padanje cen, zato od pristašev ne boste nikdar čuli, da bi izjavljali, da nima pomena biti član zadruge in kupovati v njej, češ, saj je itak vse blago po istih cenah kot pri trgovcih. Zavedajo se, da je zadruga njihova last, da so sami svoji trgovci in da je vsled tega nespametno kupovati dru-

god, ako imajo doma v svoji trgovini enako ali boljše blago vsaj po istih cenah.

Zavedajo se, da so tudi nam zadruga nujno potrebne, da nas morejo le one rešiti gmotne in moralne propasti, če tudi nam trenotno in takoj ob pristopu ne prinašajo takih in tolikšnih koristi, da bi naš nemali egoizem vsakega posameznika takoj zadovoljil. Zavedajo se, da je, kakor pri vsaki stvari tudi pri zadrugi potrebno najprej veliko truda, žrtev in tudi stroškov vsakega poedinca, da se jo vsposobi in ji da možnost, da more popolnoma ustrezati svojemu namenu.

Ne obupavajo že takoj ob prvem malem neuspehu, ampak imajo trdno vero in zaupanje v samega sebe in še večjo vero in zaupanje v združeno moč in sposobnost organizacije, kakor je zadruga. Ker imajo takšno neomajno zaupanje v zadrugo in tako trdno in živo vero v njen blagodejni in bogati končni uspeh sprejemajo nase z veseljem tudi vsa bremena in izpolnjujejo vse svoje dolžnosti, katere jim ona nalaga.

Ne izpodtikajo se zlasti nad event. potrebo povišanja jamstva za zadrugo, ako in kadar se od njih to zahteva, ker se zavedajo, da je velik del uspehov v zadrugi odvisen uprav od vsakokratnega jamstva, katerega nudijo zadrugi člani; saj sloni baš na tem jamstvu ves združni obratni kapital, vsa njena kupna sposobnost, ves združni kredit, vsa njena moč, sploh vsa njena eksistenca. Uvidevajo, da daje baš jamstvo članov za zadrugo njej največ življenjske moči in vso njeno eksistenčno pravico, ves njen ugled in da je ugled in čast zadruge njihov ugled in njihova čast.

Potrebe strpljivosti in požrtvovalnosti se zavedajo, zato ne izstopajo iz zadruge takoj ob prvi priliki, kadar jim ni vsaka malenkost po godu. Vpoštevajo vse okolščine in uvedevajo, da je delo v zadrugi veliko bolj komplicirano in zato veliko težje, kakor v privatni trgovini, kjer je en sam gospodar, ki dominira po svoji volji, kateri se mora vse drugo ukloniti. Ne zahtevajo, da se mora v zadrugi vse njihovim osebnim interesom in razmeram prilagoditi, ampak poizkušajo sami spraviti v sklad svoje osebne želje in zahteve ali težnje s splošnimi in občekoristnimi načeli v zadrugi.

Ravno tako n. pr. ne godrnjajo in ne izstopajo iz zadruge, ako ne dobijo že takoj prvo leto, ali pozneje redno vsako leto bogato dividendo od svojega konzuma. Zavedajo se, da je potrebno najprej zadrugo okrepiti in usposobiti, da bo imela dovolj sredstev za svoje obratovanje, za nabavljanje blaga proti gotovini in ne na kredit, za nakupe blaga na veliko itd., ker so tudi od tega odvisne večje ali manjše ugodnosti v zadrugi.

Taki pristaši so dobri in pravi združniki in le od njih črpajo zadruga svojo eksistenčno moč in pravico. Samo njim gre

zasluga, da zadruge obstoje, da blažijo in lajšajo s svojim delom bedo, izkoriščanje in gospodarsko odvisnost, ki jo ustvarja in širi sebični kapitalizem in njegova politika. Samo s takimi pristaši so si zadruge zasigurale svoj obstoj ne le v preteklosti, ampak tudi za bodoče.

V svoji zdravi, združni zavesti so taki pristaši temelj vseh zadrug drž. uslužbencev. S pomočjo, oziroma z vstrajnim in požrtvovalnim delom teh pristašev se bodo naše zadruge dvignile in povzpele do one moči, da bodo mogle popolnoma preprečiti vsako gospodarsko izkoriščanje organiziranih in delovnih državnih uslužbencev. Prinesle nam bodo popolno gospodarsko neodvisnost in svobodo in s to nam vsem boljšo in lepšo bodočnost.

Da se to čimprej zgodi, zato ti pristaši ne le, da žrtvujejo popolnoma sami sebe svojim zadrugam, oni vzgajajo v združnem duhu tudi člane svoje rodbine, žene in gospodinje, zlasti pa svojo mladino, jo podučujejo in navajajo k resnemu in poštenemu združnemu delu, da bo nekoč, ko njim trudna roka omahne, prevzela vse delo v svoje roke in z njim nadaljevala in ga izpopolnjevala v duhu in smislu lepe in plemenite občekoristne dedščine svojih prednikov.

Pravi združniki živijo popolnoma s svojimi zadrugami, kakor starši s svojimi otroci ali otroci s svojimi starši. Oni se veselijo vsakega njihovega napredka in uspeha in se žalostijo, ako obišče njihovo zadrugo bolezen ali jo zadene nesreča. Vsa njihova skrb in njihova prva in edina naloga je v tem slučaju, da s podvojeno močjo taki zadrugi pomagajo k ozdravljenju in so pripravljeni v veliki ljubezni do nje doprinesti v ta namen še tako velike žrtve.

Brez takih pristašev bi zadrug ne imeli ne državni uslužbenci in ne drugi sloji in kapitalizem bi imel pristo in lahko pot, da bi neusmiljeno zagospodaril povsod v vsej svoji sebičnosti in brezsrčnosti. Ako bi zadrug ne bilo, tedaj bi spoznali še le njihovo pravo vrednost in pomen, kakor znamo pravilno ceniti navadno vse svoje vrednote še le takrat, kadar jih izgubimo. Vsestransko izkoriščanje državnih uslužbencev, siromaštvo in uboštvo kot njegova posledica bi bilo tako veliko, da bi nam nujno diktiralo, da si svoje zadruge moramo ustanoviti v svojo pomoč in obrambo, kakor se je to zgodilo pri prvih inicijatorjih in roditeljih združništva, pri roždalskih pionirjih.

Drugi del državnih uslužbencev pa je sprejel nabavljalne zadruge že takoj ob pričetku z nezadovoljstvom in godrnjanjem, ker se jim je odtegnilo za nje proti njihovi volji nekaj dinarjev od njihovih prejemkov in se je brez razmišljanja ali so zadruge potrebne ali ne, ali nam morejo koristiti ali ne, postavil tudi že takoj ob pričetku proti tem zadrugam.

Velik del teh državnih uslužbencev je sicer vstopil tudi v svoje zadruge, izpolnil je vse sprejemne pogoje, toda z nevoljo in nezaupanjem v svoje zmožnosti in v zmožnosti drugih svojih tovarišev in z nevero v svojo moč in v moč krepke gospodarske organizacije.

Zato so ti državni uslužbenci takoj ob pričetku že govorili, da vedo že v naprej, da zadruge ne bodo uspele, da ne bodo imeli državni uslužbenci od njih nobenih koristi, da ne bo v zadrugah blago nič ceneje, da so zadruge nepotrebne posebno sedaj, ko ni več vojnih razmer, ko je blaga povsod več kot dovolj, ko je konkurenca na trgu in ko se dobi pri vsakem trgovcu vse iste ugodnosti, kakor v zadrugi itd.

Ti državni uslužbenci ne kupujejo in ne nabavljajo svojih potrebščin v svoji zadrugi, dasi so njeni člani in dasi tudi drugod blago ni ceneje kot v zadrugi. Ne gredo v zadrugo, ako ima iste cene, kakor trgovci, ker živijo v zmoti ali napačni veri, da mora biti v zadrugi vse ceneje in da so zadruge samo zato na svetu, da dajejo, ne glede na to, kje bodo, ali kje hočejo vzeti. Ako pa kupujejo v zadrugi, dostikrat vsevprek pretirano kritikujejo, da je blago predrago in slabo, da postrežba ni kot bi morala biti itd. Da drugod ni nič bolje, zlasti glede cen in kvalitete blaga, samo tega nikdar ne priznajo. Pri tem pa zahtevajo blago na obroke in na kredit in odvzamejo s tem zadrugi gotovino, katero rabi za večje in ugodnejše nakupe nove zaloge, ker mora ona te takoj plačati. Poleg tega napravljajo zadrugi s tem posebej še stroške in mnogo nepotrebne dela, katerega ima z izterjavanjem.

Zelo velika, morda največja žrtev pa se zdi tem državnim uslužbencem v tem, ker omogočajo zadrugi poslovanje s svojim jamstvom, katero ji nudijo. „Da, — če bi jamstva ne bilo, potem bi se o nabavljanju blaga v zadrugi že še dalo govoriti, tako pa, — kako pridem do tega, da bi jaz jamčil, ko grem lahko k trgovcu, kjer dobim isto ali enako blago po enakih cenah brez jamstva ali rizika.“ — Tako jih slišimo neredkokrat govoriti. Pri tem na žalost nič ne pomaga vse prigovarjanje in razlaganje, da so nam zadruge neobhodno potrebne in da sloni vse združništvo in vse njegove koristi in vsi njegovi uspehi za člane na medsebojnem trdnem zaupanju, torej na jamstvu. Nič ne pomaga dopovedovanje, da je pri sedanjem, po zakonu urejenem ustrojstvu nabavljalnih zadrug skoro izključeno, zelo redkokrat pa pri dobri pazljivosti članov mogoče, da bi prišli njihovi deleži z jamstvom v kako resno nevarnost. V prejšnjih, nekdanjih uradniških konzumnih zadrugah se je kaj takega lahko zgodilo, ker so bile popolnoma samostojne, nikdar jih ni nihče revidiral, tudi člani se niso dosti zanimali za nje, prepuščeno je bilo vse samo odboru, ki je delal lahko po svoji volji. Sedaj je to nemogoče. Savez nabavljalnih zadrug ima svoje revizorje in skrbi z njimi za to, da se poslovanje vsake zadruge vestno in na-

tančno pregleda kolikorkrat smatra to za potrebno. Z zadrugami je Savez v vednem najožjem stiku, prejema od njih vedno vse potrebne podatke o članstvu, o poslovanju in o stanju zadruge, vse bilance itd. in mu je s tem omogočeno, da podvzame takoj potrebne korake v varstvo imovine združnikov, kakor hitro vidi, da kje ni vse v redu in da je imovina združnikov v nevarnosti. O revizijah pošlje Savez vedno vsaki zadrugi revizijsko poročilo, da se prečita članom na občnem zboru, kjer ima vsak poedini član priliko od prave in objektivne strani slišati o vseh dobrih stvareh, pa tudi o vseh eventualnih napakah, ki so v zadrugi. Zato tudi v resnici še nismo čuli odkar obstoje nabavljalne zadruge, da bi člani katerekoli teh zadrug izgubili svoj delež ali, da bi se celo poseglo po njihovem jamstvu, dasi je morala dobra desetorica zadrug vsled eksistenčne nezmožnosti po zaslugi Saveza pravočasno in brez škode za člane likvidirati.

Vse tako dokazovanje tem državnim uslužbencem nič ne pomaga, ker čuta solidarnosti in skupnosti ne poznajo. Primanjkuje jim združne in stanovske zavednosti in discipline, zato ne pojmujejo, da obstoje tudi v zadrugi ne samo pravice, ampak tudi dolžnosti, da so tudi te neobhodno potrebne in da je odvisen ves uspeh v zadrugah največ od pravega in vestnega izpolnjevanja članskih dolžnosti. Ne potrudijo se, da bi svoje dolžnosti temeljito spoznali, ne čitajo razprav o združnistvu, ne hodijo na združne sestanke, zato so v vsem neinformirani, malodušni in lahkoverni napram vsemu, kar je v nasprotju z interesi vsake zadruge in z njihovimi praviimi lastnimi interesi. Kar pa je dobro in v korist zadruge in da je uspeh zadruge njihov uspeh, o tem se jih prepriča le z največjo težavo.

Vsako napako, za katero izvedo izkoristijo v to, da jo, če le mogoče postoterijo in pri tem poprej niti ne pomislijo in ne ugotovijo, ali je kritika umestna ali upravičena ali ne in jo raztrosijo ne samo med vse člane, ampak med vse državne uslužbence in vso javnost. S tem zadrugi in sebi največ škodujejo in s tem pljujejo v svojo lastno skledo.

Pri vsaki najmanjši priliki, kadar jim ni kaj po volji izstopijo iz zadruge in s čudovito in neverjetno naglico in agilnostjo, kakršne v prid zadruge niso nikdar pokazali, nagovarjajo seveda na tihem k temu še druge združnike. S tem postanejo nasprotniki zadruge in v enakem razmerju z uspehom njihovega kvarnega in destruktivnega dela gre na njihov rovaš in njihov račun v istem razmerju odgovarjajoči del neuspehov v zadrugi.

Državni uslužbenci, nasprotniki zadrug so vsled tega škodljivci vsega našega združnega pokreta, so škodljivci svoje rodbine in so svoji lastni škodljivci. Zadruge trpijo vsled njih direktno in indirektno. Direktno, ker sami ne kupujejo v zadrugi, ker izstopajo in odpovedujejo članstvo in navajajo ali zapeljujejo k temu še druge in indirektno, ker jemljejo s tem zadrugi moč in čas za njihovo zopetno pridobitev, torej za popravljanje ukrnjene združne stavbe, namesto da bi porabila zadruga to moč in ta čas za

svoje povečanje in razširjenje. Svoji rodbini in samim sebi škodujejo, ker odtegujejo zadrugi sredstva in moč, da bi se mogla razviti tako, da bi bila zmožna nuditi članom koristi, kakršne želijo in kakršne bi sicer lahko imeli. Brez teh državnih uslužbencev, ali bolje, ako bi postali tudi ti državni uslužbenci pravi in dobri pristaši zadrug bi zadruga lepše uspevale in lažje napredovale, ker bi svoje moči in dragoceni čas, katerega potratijo za pobijanje nevednosti, nevere in nezaupanja v svojo moč in sposobnost lahko izrabile za koristnejše delo, za svoj napredek in svoje ojačenje.

Ostane nam končno še tretji del državnih uslužbencev okrog naših zadrug, to so brezbrizneži ali nevtralci. Mimo teh je šla sama ustanovitev nabavljalnih zadrug in gre vse njihovo delo brez vsakega vtisa in brez interesa, kakor izdrdra mimo njih po ulici kmetski voziček ob mestnih sejmskih dnevih, da ga niti ne opazijo, ako jim ni dal za to prav posebnega povoda. Kakor pobere brezbrizno marsikdo jabolko, ki se je izkotalilo po nesreči iz tega kmetškega vozička in ga shrani za se ali za svoje malčke in kakor si brezbrizno in morda s kratko in tiho kletvico na ustnih ali z mrkim pogledom očisti svojo suknjo, ako mu jo je ta naš voziček mimo vozeč po nesreči malo obrizgnil z blatom na cesti, ravnotako brezbrizno in brez razmišljanja sprejema in vživa tak nevtralni državni uslužbenec vse dobrote, katere tudi njemu zadruga nudi neposredno in ravno tako malodušno se otrese vseh slabih strani ali vplivov, katere zapušča zadruga po kaki nesreči, češ, to se mene ne tiče, saj nisem zadružnik. Kakor, da bi bila to zadruga nekega, njemu popolnoma tujega in nepoznanega ljudstva, ne pa državnih uslužbencev, kakršen je tudi on sam.

Ako bi imeli taki nevtralci in njihove rodbine vsaj za sedanjost vsega več kot dovolj bi se jim človek ne čudil in bi jim očital k večjemu sebičnost in pomanjkanje skrbi za bodočnost. Ker je vsakomur znano, da med državnimi uslužbenci danes ni niti petina od teh preskrbljena z zadostnimi sredstvi za vsakdanje človeku in stanu primerno življenje se imenuje lahko višek brezbriznosti, da ti nevtralci še do danes niso pričeli razmišljati niti kako bi svoje pičle in skromne dohodke povečali, niti kako bi jih uporabili čim najbolj ekonomično in da še niso spoznali, da jim daje in nudi za to najlepšo priliko zadruga njihovih tovarišev, katera jih zove in vabi, da pridejo pod njeno okrilje.

Čudovito brezbrizno, lahkomišno in zaspano živijo taki državni uslužbenci takorekoč iz dneva v dan ali iz rok v usta in ne pomislijo kaj in kako bo z njihovo rodbino, ako jih jutri pozove usoda, da zapustijo svojo rodbino in se napotijo v večno življenje. Nešteto vzgledov imamo, skoro bi se lahko reklo večina rodbin

trpi tákoj po smrti državnih uslužbencev pomanjkanje in bedo, ker so ostale brez reditelja, brez sredstev, brez navodil in nasvetov, torej brez znanja kako naj si same pomagajo. Ako bi bili taki državni uslužbenci dobri zadrúžniki, koliko bede in koliko solz bi prihranili po svojem odhodu iz te solzne doline svoji rodbini, ker bi ne ostale same in zapušćene, ampak bi imele v svoji zadrugi gmotno in moralno oporo. Po zadrúžnih idejah in principih uravnano življenje onemogoća izkoriščanje in siromaštvo, nudi pa dovolj poduka in izobrazbe, da se potom teh idej in principov osvobodimo odvisnosti od grenke, tuje pomoći. Lastna pomoć je najcenejša, najkrepkejša in najčastnejša, zato mora biti nam vsem tudi najljubša in najdražja.

Najlažja in najboljša lastna pomoć in samoobramba proti siromaštvu pa je v skupnosti, ako se združimo v moćne gospodarske organizacije, kakor so zadruge. Te imamo, združimo se v njih vsi do zadnjega, ne pustimo si izbiti svojega najjaćjega orožja iz rok in se ne ustrašimo bojev, ki nas še čakajo.

Prišel bo dan, ko bodedo praznovali tudi državni uslužbenci svojo zmago, dan naše gospodarske osamodsvojitve in neodvisnosti, ker ta dan mora priti. Da pride čimprej, pospešimo in podvojimo svoje delo, da privedemo slehernega državnega uslužbenca v zadrugo in da bo vsak tudi pravi in dobri zadrúžnik. Dobler pa tega ne bo, ne bo zmage, bo izkoriščanje in siromaštvo.

Pijaća, ki pride dnevno na mizo bodi
zdrava in okusna!

Tem zahtevam v vsakem oziru odgovarja

Kathreiner Kneippova sladna kava

kajti ta se izdeluje iz pristnega slada in vsebuje čisto druge hranilne snovi kot praženi jećmen, katerega Vam mnogokrat ponujajo pod krivim imenom sladne kave.

Otroci jo pijejo z mlekom, odrasli z zrnato kavo ali brez nje; vedno pa je Kathreiner Kneippova sladna kava ravnótako redilna kakor prijetna pijaća. — En sam poizkus Vas bo pričal, tudi o veliki izdatnosti, v kateri leži pravzaprav njena cenenost.

Izdeluje in razpošilja za Jugoslavijo znana tovarna kavnih surogatov

Henrik Francka Sinovi
Zagreb.

Nabavljalna zadruga državnih nameščencev v Mariboru.

Piše podpolk. v p. Franjo Cvirn.

Od skromnih začetkov do združnega doma.

Od malih začetkov prevratne dobe do velikega razmaha današnjih dni pregleduje Nabavljalna zadruga danes 8-letno zgodovino svojega obstanka.

Že ob prevratni dobi se je ustanovilo društvo drž. nameščencev v Mariboru, ki je v svoji sredini osnovalo nakupovalno zadrugo „Samopomoč“, ki je imela nalogo, da po nizki ceni oskrbuje svoje člane s potrebnim blagom.

Vsak začetek je težak; — to je občutila tudi „Samopomoč“, ki ni mogla priti do zaželenega večjega razmaha. Veliko pomanjkanje blaga in pa zavsem posebna gospodarska konjunktura prevratne dobe, ki je podjetnim ljudem dajala v vseh panogah gospodarskih potrebščin hiter in dober zaslužek, je povzročila, da tudi drž. uslužbenec in vpokojenec nista s posebnim zanimanjem obračala svojih pogledov po „Samopomoči“, ki svojim članom pod danimi razmerami ni mogla nuditi posebnih udobnosti. To je povzročilo, da so drž. nameščenci le malo številno pristopali k „Samopomoči“, veliko število pa je nekako skeptično stalo ob strani brez pravega zanimanja za prve pojave gospodarskega osvobojenja drž. nameščencev.

Ni pa trajalo dolgo in povojna, ugodna konjunktura se je kaj hitro razblinila, ko je bil zakonito položen prvi temelj jugosl. drž. gospodarstvu z vzakonjenjem 4 Kj za 1 Din. Posledice nove relacije so kmalu prav občutno stopale v ospredje. Cene vseh prečanskih tržišč, kjer je do sedaj ena Kj al pari plačala isto kakor v srbijanskih pokrajinah 1 Din, so se po novi, za trgovce zelo ugodni relaciji 1:4 kar čez noč dvignile na 4 kratno dosedanjo višino. To pa so najhujše občutili drž. nameščenci, katerih plače so ostale na isti višini in ni čuda, da so se začeli prav resno zanimati in povpraševati samega sebe kako bi si sami pomagali v težkem gmotnem položaju.

Tem željam drž. uslužbencev po gospodarskem osvobojenju v obliki združenja v zadrugah dala je posebno inicijativo Uredba o Nabavljalnih zadrugah, ki je zakonito uredila to vprašanje, kar pa je imelo za „Samopomoč“ za posledico, da je bila postavljena pred alternativo, da svoje delovanje ali popolnoma ukine, ali pa da svojo organizacijo prepusti kot temelj ali kader za novo Nabavljalno zadrugo drž. nameščencev, ki se je imela ustanoviti v zmislu zakona.

To vprašanje se je končno definitivno uredilo na občnem zboru „Samopomoči“ marca meseca 1921, na katerem je bilo sklenjeno, da „Samopomoč“ kot zadruga likvidira in da se ustanovi nova zadruga kot Nabavljalna zadruga drž. nameščencev za mesto Maribor.

Tako se je rodila tukajšnja Nabavljalna zadruga, ki je dobila nova pravila in ki je s svojim na novo izvoljenim upravnim odborom kmalu pokazala in začela živahno razvijati svojo vsestransko privlačno silo. Imela je l. 1922. 857 članov, v letih 1924 in 1925 se je povzdignilo članstvo nad 1200 in koncem leta 1926. šteje zadruga 1213 članov.

Temu primerno je tudi ogromno narastel promet, ki je obsegal l. 1922. 500.000 Din, koncem l. 1926. pa bo znašal več milijonov dinarjev.

Čisti dobiček, ki je znašal leta 1922. Din 25.274·84, se je povešal leta 1925. na Din 190.273·34 in bo, kakor kaže slika, tudi v tekočem poslovnem letu ostal na prilično isti višini.

Največje težave je imela zadruga z najemom primernih trgovskih prostorov. Dosedanji prostori v Stolni ul. št. 5, ki so leta 1922. in 1923. popolnoma zadostovali, so pri ogromnem razmahu, katerega je zadruga zavzela v zadnjih dveh letih, postali mnogo pretesni, tako da vodstvo zadruge pri najboljši volji ni zamoglo urediti ogromnega prometa v popolno zadovoljstvo svojih članov, ki so dostikrat kazali veliko potrpežljivost uvidevši, da ne zadene vodstva nobena krivda, ker pomagati tako dolgo ne more, dokler nima zadruga svojega lastnega doma, v katerem si bo udobno zamogla urediti vse potrebe.

Vsi naporu upravnega odbora, da bi dobil v mestu primerne prostore v najem, so ostali brezuspešni; stalno je stalo to vprašanje na dnevnem redu vseh sej upravnega odbora zadnjih dveh let in je upravni odbor že dolgo uvidel, da je mogoč edini izhod iz težke situacije le v nakupu lastnega doma. Temu primerno je upravni odbor že leta 1924. in 1925. stavil na občnem zboru primerne predloge, po katerih je občni zbor določil 20% od čistega dobička, kot fond za nakup lastnega doma, ki znaša danes Din 97.000.

Prisiljen od razmer je začel upravni odbor letos v spomladi prav resno baviti se z vprašanjem nakupa lastnega doma in začel je iskati in poizvedovati za primerno hišo. To pa je zvedela tudi lastnica hiše, v kateri je imela zadruga dosedaj svojo prodajalno in je ponudila zadrugi hišo v nakup. Ker pa je bila cena pretirano visoka, je upravni odbor ponudbo odklonil, posledica odklonitve pa je bila l. julija m. l. odpoved najetih prostorov do 31. decembra m. l. S tem je postala situacija za zadrugo kritična, ker je bilo izključeno, da bi dobila drugod v najem primerne prostore in preostalo ni drugega kakor nakup hiše ali pa likvidacija. Upravni in nadzorstveni odbor sta se v skupni seji enoglasno odločila za nakup lastnega doma in po številnih ponudbah, katere so došle odboru, se je odbor odločil za nakup Tscheligijeve hiše na Rotovškem trgu št. 2 in je dne 10. julija m. l. sklenil z g. Tscheligijem kupno pogodbo.

Ta hiša je kakor nalašč pripravljena za Nabavljano zadrugo. Na Rotovškem trgu, v sredini mesta, v najbližji sosedščini glavnega trga, leži v centru mesta, kjer jo vsak najlažje doseže. V hiši smo takoj postali lastni gospodarji brez strank in so vsi

prostori za trgovino na razpolago, obsežnost prostorov v kletih, v prostorih za trgovino v pritličju, v skladiščih in na podstrešju je pa tolika, da zadostuje popolnoma še za veliko večji razmah trgovine, kakor ga zadruga beleži danes. V mirnem okolišu, brez vsakega prometnega trušča, pa stoji tu naš dom kakor nalašč našim pridnim mamicam na razpolago, ki pripeljejo svoje otročičke s seboj, kadar gredo nakupovati na trg in v zadrugo in lahko brez skrbi pustijo svoje malčke igrati se na Rotovškem trgu, medtem ko hitro nakupijo v zadrugi in še skočijo na trg po meso in po druge kuhinjske potrebščine. Saj tu v tem tihem kotičku ni prometa, ni vozov, ne konj, še manj pa nevarnih avtomobilov, pri katerih bi se posebno lahko mali, neprevidni nebogljenček ponesrečil.

Najugodnejša lega lastnega doma med Rotovškim trgom in Lekarniško ulico omogoča decentralizacijo celokupnega prometa; kajti na eni strani iz Rotovškega trga se vrši dohod in odhod naših odjemalcev, vsa vskladiščenja in izskladiščenja pa se vršijo od druge strani iz Lekarniške ulice.

Iz priproste staromeščanske hiše pa nam je ustvaril stavbeni arhitekt g. Živic krasen, najmodernejšo urejen, vsem trgovskim potrebam popolnoma odgovarjajoč trgovski dom, kakršnega danes še ne poseduje Maribor in ki bo ponos zadrugi in vsem njenim članom.

Velika klet zadostuje za vskladiščenje več vagonov vina, masti, olja, petroleja in drugega blaga. V obsežni prodajalni v pritličju pa najde prostora do 100 odjemalcev, za katerih točno in hitro postrežbo bodeta skrbeli dve blagajničarki in primerno število dobro izurjenih trgovskih pomočnikov. V prodajalni je ločena manufakturna trgovina od specerijskega blaga, na posebnem prostoru pa bo higijski urejena prodaja raznovrstnih mesnih in delikatesnih živil.

Zelo pripravno ročno skladišče v neposredni zvezi s trgovino bo omogočalo hitro izmenjavo blaga, garderobni prostor poleg tistega, kjer bo na razpolago umivalnik, pa za čistost in snago. Na drugi strani ročnega skladišča pa se nahaja točilnica, kjer se zamore član malo odpočiti in privoščiti si za par dinarjev mal, slasten prigrizek kot okrepčilo ali skromno večerjico.

V bivši dvorani poslopja je urejeno obsežno, suho in zračno, traverzirano skladišče, ki omogoča vskladiščenje sedem do devet vagonov najrazličnejšega blaga. Moderno urejeno električno dvigalo (Lift) pa prijetno in hitro pospešuje zvezo iz kleti do I. nadstropja in omogoča najhitrejšo vskladiščenje in izskladiščenje vsakovrstnih tovorov. Iz pisarne pa posreduje telefonska zveza trgovske stike z Mariborom in medkrajevno, posebni hišni telefon pa omogoča lokalno zvezo vseh delov trgovine.

Veliko podstrešje omogoča urejeno deponiranje zabojev in embalažnih odpadkov in služi po potrebi kot skladiščna rezerva; trgovske lokale pa vežejo tudi posebne okrogle stopnice (Wendeltreppe) s kletjo in s I. nadstropjem.

Z lepo urejenim, lastnim trgovskim domom pa je stopila zadruha v novo fazo svojega trgovskega življenja in ima sedaj priliko, da velikopotezno in vsestransko razvije svoje življenske sile.

Uprava zadruga.

Vse trgovinske posle zadruga upravlja celokupni upravni odbor, nadzorstvo pa izvršuje nadzorstveni odbor, ki mesečno pregleduje vse račune, vse knjige in ves promet.

Vse nakupe in vse druge upravne zadeve rešuje upravni odbor principijelno samo v skupnih sejah, v katerih se podrobno prerešetajo vse ponudbe in se konečno določi, od katerega ponudnika se naj kupi blago in po kakšni ceni. To principijelno poslovanje izključuje kakršenkoli nakup blaga za zadrugo od strani posameznih odbornikov in onemogočuje vsako zlorabo. Za svoje odločitve pa so upravnemu odboru merodajni le trgovski principi, katerih se držijo tudi vsi solidni trgovci: kupiti se sme samo dobro blago od tistega dobavitelja, ki ponudi najboljše blago po najnižji ceni. Upravni odbor stoji na odločnem stališču popolne depolitizacije uprave; on ne pozna ne osebe in ne stranke in uvažuje posamezne želje le, v koliko so skladne s tem principom.

Kot svojo eksekutivo si je izvolil upravni odbor tričlanski poslovni odbor, ki izvršuje vse sklepe upravnega odbora in vodi celokupno trgovino in v vseh rednih sejah podrobno poroča upravnemu odboru o svojem poslovanju in stavlja potrebne predloge za nadaljnjo trgovsko poslovanje.

Da je upravni odbor vestno in uspešno vršil svojo nalogo, v to mu služi zadoščenje, katero mu je preskrbel lansko leto revizor Saveza, ki je skozi šest tednov podrobno revidiral poslovanje zadruga zadnjih treh let, je končno zahteval inventuro in popis blaga, katero je izvršil on sam zase in upravni odbor zase, pri konečni sestavi bilance se je pa bilanca upravnega odbora popolnoma krila z bilanco revizorja, kar je napotilo direktorij Saveza, da je izrekel svoje najpohvalnejše priznanje upravnemu in nadzorstvenemu odboru.

Kaj nudi zadruga svojim članom?

Najvažnejšo obćesocijalno nalogo izvršuje zadruga kot regulator cen. Kakor hitro pade cena enemu blagu, je zadruga prva, ki padcu primerno zniža lastno ceno. To pa ima za posledico, da tudi trgovci morajo znižati svoje cene in neštetokrat morete opazovati ljudi, ki stojijo pred trgovino zadruga in študirajo in prepisujejo cene. Od tega pa nimajo koristi samo lastni člani, nego tudi drugo obćinstvo, ki na ta način neposredno participira na dobrotu, katerega nudi zadruga svojim članom.

Svojim članom pa nudi zadruga tudi nakup blaga na kreditne knjižice proti mesečnemu odplačilu in dostavlja nakupljeno blago tudi na dom.

S socijalnega stališća pa je za naše člane najobćutnejša pomoč, katero nudi zadruga s tem, da gmotno šibkejšim članom

omogoča nakup kuriva, drv in premoga v trehmesečnih, in nakup obleke in perila v večmesečnih obrokih brez zaračunanja obrestij, da plača tudi račun krojača in tako omogoči ubožnemu članu najskromnejšo nabavko obleke in perila, katere bi si drugače ne bi mogel kupiti.

Zadruga pa nudi svojim članom tudi najboljše blago po najnižjih cenah in to je pomoč, ki vsakemu nakupovalcu v konečnem efektu mesečno prihrani lepo svoto, četudi to ne pade tako izrazito v oči pri nakupu posameznega blaga, ker je dostikrat razlika pri cenah zadruga proti cenam trgovcev, posebno pri tistem blagu, ki je izpostavljeno veliki konkurenci kakor moka, sladkor, mast idr. razmeroma mala. Lahko pa trdimo, da nudi zadruga pri prilično enaki ceni svojim članom blago boljše vrste in da pri nakupu od Din 1000.— profitira član v zadrugi poprečno Din 150.— do Din 200.—.

Kaj zahteva zadruga od svojih članov?

Predvsem naj bodo člani nasproti zadrugi in upravnemu odboru pravični in naj se vzdržujejo vsako krivične in neumestne kritike. Ako ima član proti zadrugi kakšno pritožbo ali kakšen nasvet, naj pogumno stopi pred upravni odbor in naj to izjavi in prepričan naj bode, da bode upravni odbor njegove želje po možnosti upošteval.

Svoje želje po čim večjem čistem dobičku, pa naj člani omejijo po proporcju svojega nakupa; kajti vsak član ima pravico do celoletnega čistega dobička le v tistem deležu, ki stoji v razmerju lastnega celoletnega nakupa s celoletnim prometom zadruga. Vsak član naj se v prvi vrsti zadovolji z udobnostmi, katere mu je zadruga celo leto nudila v boljšem blagu po nižjih cenah, to je njegov glavni dobiček.

Član pa mora imeti tudi smisel za skupnost interesov in ne sme misliti izključno le na samega sebe. Najpoprej je treba zgraditi in dobro podkrepiti temelje združnega gospodarstva; treba je poravnati vse obveznosti, ki so zvezane z nakupom lastnega doma, in šele v drugo vrsto pirdejo interesi posameznih članov.

Vsem onim pa, ki še danes stoje izven vrst naše zadruga pa kličemo:

„Le vkup vsi drž. nameščenci in upokojenci! Le v naši skupnosti zamoremo uspešno zaščititi svoje gospodarske interese v težkem boju za svoj življenski obstanek. Glejte, kako gostoljubno Vas vabi lastna domača hiša! Naj ga ne bode v Mariboru drž. nameščenca in ne upokojenca, katerega ne bi krila skupna domača streha gostoljubnega lastnega doma!“

Klobuke, čepice, srajce, dežnike in drugo modno blago kupite po najnižji ceni

pri „Amerikancu“
Ljubljana, Starl trg št. 10.

Kupuje kože divjačine!

Kupuje kože divjačine!

Ivana Rostana 25 letnica, oziroma 30 letnica združnega in kulturnega dela.

Motto: So ljudje, ki imajo patrijotizem in državnostnost vedno na jeziku. Po mojem mnenju je še najboljši patrijot in najzanesljivejši državljani tisti, ki živijo v zadovoljstvu.

Predpogoj zadovoljstvu pa je gospodarska osamosvojitvev. Patrijotična dolžnost nas vseh je, da v ta pravec usmerimo svoje delovanje.

I. Rostan: »Iz moje prakse.«*

Uradniški stan je reven stan. Reven kljub temu, ali morda baš zaradi tega, ker se je iz njegovih vrst od nekdanj rekrutirala velika večina one naše inteligence, kateri se ima visoka kultura našega naroda največ zahvaliti in katera je pri tem pozitivnem delu sama na se čisto pozabila. Zato je tudi med nami tako borno število mož, ki bi se bili izven svojega službenega časa poleg svojih narodnokulturnih obvez še posebno požrtvovalno trudili tudi za moralno in materijalno povzdigo našega stanu.

Eden od takih redkih mož, ki ga s ponosom štejem med najodličnejše pionirje na polju stanovske kulture in socialno-ekonomske zaščite slovenskih državnih in vseh javnih nameščencev je g. I v a n R o s t a n, finančni rač. nadsvetnik v Ljubljani.

Prvi početki njegovega javnega udejstvovanja segajo dobrih 30 let nazaj v tisto, danes skoro že klasično dobo probujajočega se slovenskega uradništva. Tedanja takozvana inteligenca je bila svojemu narodu odtujena, pokvarjena, lena in domišljava. Treba je bilo celih mož, ki so se z velikim idealizmom in fanatično vstrajnostjo oprijeli vzgojnega, organizatoričnega in gospodarskega dela, katero je bilo potrebno, da se je ta inteligenca zdravila, duševno prekrasila in prešinila z narodno in stanovsko samozavestjo.

Temu podrobnemu delu je že mladi Rostan posvečal vse svoje plodovite sile. Društveno življenje ga je popolnoma objelo. Kot dobremu govorniku in spretnemu debaterju in organizatorju mu je uradništvo pogosto izkazalo čast in zaupanje s tem, da ga je pošiljalo v svoja najvažnejša zastopstva. V teku časa je bil večkrat predsednik ali podpredsednik, ali odbornik najrazličnejših stanovskih, narodnih in drugih društev. Pri njegovih živahnih odnosih do javnosti bilo je skoro neizogibno, da je prejšnja leta stopil tudi nekoliko v politično areno. Toda ta pesem mu ni preveč ugajala.

Najljubša razmotrivanja so mu bila gospodarska vprašanja, zlasti združništvo, o katerem nam je spisal obilo stvarnih, temeljitih in podučnih člankov in razprav.

Ni pa hotel biti samo teoretik. Ker živa beseda več zaleže, je često prirejal poučna predavanja in informativne sestanke med stanovskimi organizacijami. Kmalu je zaslovel kot najboljši po-

* Referat s tem naslovom ob priliki neke gospodarske ankete.

znavalec gospodarskega položaja malega človeka in zato ni čuda, da ga ni smelo manjkati, kjerkoli je obstojalo ali se ustanovilo na novo kako uradniško gospodarsko podjetje.

Tako poteče letos tudi že 25 let, odkar je bil prvič izvoljen v upravni odbor Hranilnega in posojilnega konzorcija javnih nameščencev in vpokojencev v Ljubljani, kateremu je nepretrgoma do danes ostal zvest pobornik, vodnik in duša in kateri pod njegovo večšo roko obeta postati gospodarsko središče vseh slovenskih javnih nameščencev.

Kar nas je združnikov mlajše generacije, ki še le od prevrata sem z občudovanjem spremljamo razmah konzorcija, te najstarejše zadruga v naši državi in objednem najvažnejšega socialnega faktorja na polju združništva, ne smemo iti mimo te 25 letnice, ne da bi se s hvaležnostjo spominjali zaslug tovariša Rostana, čigar ime je neločljivo spojeno s to zadrugo, ker ji je utisnil takorekoč pečat svoje osebnosti.

Iz Rostanovega tajniškega poročila, v katerem je na občnem zboru leta 1924 ob 50 letnici konzorcija v markantnih obrisih podana nad vse zanimiva zgodovina te zadruga, naj izluščimo dva posebno važna momenta, ki sta nad vse razveseljiva in ki sta izključno njegova zasluga. To sta nacionalizacija Hranilnega in posojilnega konzorcija v Ljubljani in razdolžitvena akcija javnih nameščencev v Sloveniji.

Po političnem prevratu leta 1918 se je bil konzorcij, ki je bil dotlej vezan na direktive in kredite centrale na Dunaju, postavil popolnoma na svoje noge. Da bi tudi faktilčno postal neodvisen, se je moral predvsem otresti dolgov napram tej centrali. Dolg je znašal okroglo 71.000 zlatih kron. Kot sekvester neke nemške hiše je Rostan naložil pri konzorciju ves izkupiček iz tiste hiše in s tem denarjem ne le izplačal ves dolg centrali na Dunaju, ampak tudi konzorciju zasigural nadaljni obstoj.

Druga njegova zasluga je, da mu je leta 1921 vspelo pridobiti od poverjeništvu za socialno politiko tedanje pokrajinske uprave v Ljubljani v svrhu razdolžitvene akcije javnih nameščencev kredit, ki je bil potreben, da so se v prvi vrsti poplačali uradniški dolgovi v avstrijski republiki in pa, da so se izjemoma dajali krediti tudi onim, ki so ne po lastni krivdi zašli v dolgove, vsled katerih jim je bila ogrožena eksistenca.

Rostan, ki je to akcijo zasnoval, jo je tudi izvedel in tako podal temelj razdolžitvenemu problemu javnih nameščencev, ki še do danes ni rešen in zlasti v zadnjem času, ko se državni nameščenci vsled redukcije skoro dobesedno mečejo na cesto, naravnost kriči po rešitvi. Zato postaja vprašanje nadaljne razdolžitve zopet aktualno in je nujno potrebno, da se v prvi vrsti prične z organizacijo cenenege kredita. Tudi v tem oziru je Rostan, kakor smo poučeni marljivo na delu in že par let pritiska na vse mogoče politične činitelje, dasi mu to pri današnji, državnim nameščencem neprijazni politični konstelaciji še ni vspelo.

IVAN ROSTAN.

Čisto brez pomena pa tudi ti poizkusi niso ostali. Prvič so kolikor toliko izgajena pota za prvi ugodnejši hip, drugič pa so mu tozadevni negativni napori dali živo vzpodbudo, da je pričel sistematično agitacijo za hranilnimi vlogami in je v tem pogledu v kratkem času dosegel razveseljive uspehe. Neodpustljiv greh vse uradniške javnosti bi bil in bi se nad nami samimi najbolj maščeval, ako bi pri tem njegovem stremljenju stali apatično ob strani. Na sodelovanje se mora odzvati sleherni pripadnik našega stanu, da se vstvarjajoča sila konzorcija ojači in njegov končni cilj in uspeh zasigura.

Ker sem že omenil 50 letnico konzorcija, naj k temu le še pripomnim, da je občni zbor konzorcija ob tej priliki v priznanje Rostanovih zaslug ustanovil podporni sklad, ki nosi njegovo ime: „Ivana Rostana jubilejni sklad konzorcija v zaščito vdov in sirot po javnih nameščencih in vpokojencih“ — in s tem najlepše proslavil svojo polstoletno velezaslužno delo, objednem pa tudi najsičajneje dokumentiral priznanje Rostanovega socialno-tendenčnega dela. Dolžnost naša je in stanovska zavest nam veleva, da ta sklad pri vsaki priliki podpiramo s prostovoljnimi prispevki. Saj enkrat pride vendar le v dobro najbednejšim izmed bednih, našim zapuščenim vdovam in sirotam.

Pričujoče vrstice v tem koledarju, ki ima namen širiti in propagirati lepe in plemenite zadrufne misli med državnimi uslužbenci, naj bodo Rostanu kot pionirju našega zadrufništva dokaz, da njegovo četrstoletno naporno, nesebično in požrtovalno in nehvaležno delo na polju zadrufništva ni bilo zaman, saj se največ po njem vcepljena zadrufna ideja in zadrufna zavest med državnimi uslužbenci širi in že kaže sadove.

Naša želja je, da sprejme naš Rostan te vrstice v zadoščenje in priznanje svojega dolgoletnega, trudapolnega zadrufnega dela kot skromno darilo našega koledarja, želimo pa z njimi opozoriti tudi javnost na zaslužni jubilej moža, ki s svojo mravljico pridnostjo, požrtvovalnostjo in iskreno udanostjo že tako dolgo deluje v korist javnosti in ki je s tem zlasti tudi pripomogel veliko k današnjemu splošnemu razmahu uradniškega gibanja. Prepričani smo, da bodo mnogoštevilni njegovi prijatelji in sodrukniki iz pretekle dobe boljše in preglednejše ocenili njegove zasluge, predvsem pa je dolžnost, da to storijo naše strokovne in gospodarske organizacije, saj je to v interesu vseh javnih nameščencev in torej tudi v interesu navedenih organizacij.

Uredništvo.

Dolničar & Richter, tovarna voščenih izdelkov, Ljubljana,

priporoča vsem zadrugam svoje priznane dobre izdelke znamke

„ZORA“

kakor: namizne sveče, vseh vrst cerkvenih sveč, božične sveče, dalje nagrobne lučice v staniolu in nočne lučice ter pralni prašek.

Kveder Dragotin:

Narodno-gospodarska razmotrivanja z ozirom na sedanje razmere in potrebe bodočnosti.

I. Nekaj o dosedanjih narodno-gospodarskih teorijah.

Dobro poznamo le svoje zasebno gospodarstvo. Po njem bi morali vedeti, kakšne napake napravljamo in katerim okolnostim moramo pripisovati ta ali oni naš gospodarski neuspeh ali uspeh. Tujé zasebno gospodarstvo pa pravilno smatramo za povsem privatno zadevo bližnjega. Že gospodarske razmere ožjih prijateljev, znancev, stanovskih tovarišev in sosedov vsled tega ne poznamo več dobro, še manj pa gospodarstva ljudij nam tujih poklicov. Poleg tega nam tudi vsakdo rad prikriva ne samo svoje gospodarske pogreške, nego tudi uspehe in neuspehe.

Nesmiselno je, razvijati o zasebnem gospodarstvu znanstvene teorije.

Vkupnost vseh zasebnih gospodarstev v družbi z vsemi medsebojnimi gospodarskimi odnošaji tvori gospodarsko življenje družbe ali narodno gospodarstvo. Smatrati pa moramo narodno gospodarstvo samo za eno, dasi skoro najvažnejšo plat socialnega življenja. Pri največjem zanimanju zanj ga poedinec le težko pregleda in težko proučuje.

Dosedanje gospodarske teorije so bile vse bolj informativnega značaja. Sledile so dogodkom v svrhu abstrahiranja pojmov, a se niso povspele tako visoko, da bi bile mogle dati porabne nasvete in smernice činiteljem v gospodarskem procesu. Kakor se v resnici ne da narodno gospodarstvo izločiti iz skupnega socialnega življenja, tako ga znanstveniki tudi ne smejo v teoriji. Povrh tega so teoretiki dozdej izločili iz gospodarske vede skoro povsem človeka kot nosilca individualnih duševnih sposobnosti. Žive pojme, ki se nam vsak čas podajajo iz gospodarskega procesa, so do okorelosti zabstrahirali in tako je prišlo, da znanstveniki niso zamogli pojavov gospodarskega procesa miselno usmeriti v praktično porabne svrhe. Kolikor so bile razne gospodarske teorije pogrešne, n. pr. kolektivizem, komunizem itd., je njihov vpliv v dotičnih zemljah gospodarske razmere silno poslabšal. V večini držav so se gospodarske prilike že pred vojno razvijale brez enotnega idejnega vodstva. Nikjer se ni moglo narodno gospodarstvo v tej dovoljni meri tudi osamosvojiti od raznih kvarnih vladno-političnih in strankarsko-političnih vplivov. Tako se je dogajalo, da se posledice napačnih gospodarskih ukrepov niso dovolj upoštevale za morda drugačen razvoj splošnih razmer, ki bi zahteval povsem druge ukrepe. Po svetovni vojni so se take pogreške odkrile kot sovzroki postanka vojne.

II. Sodobno pojmovanje gospodarskega procesa.

Vse pojave socijalnega življenja vežejo misli in ideje v najtesnejšo enoto.

Važne misli in ideje poedincev lahko postanejo po ustnem in pismenem sporočilu skupne, odnosno najdejo vsaj lahko odmev v sorodnih idejah pri drugih. Naše misli in ideje pa ne smemo več smatrati kot nekaj zgolj subjektivnega in nerealnega. Kjerkoli nastopajo v zvezi s čustvi in strastmi kot nagibne sile, jih moramo vpoštevati kot nekaj učinkujočega, torej kot nekaj eminentno realnega.

Iz prirodoslovnih ved nam je znano, da raziskovalec ne sme iztrgati poedini prirodni pojav ali stvar v svrhu proučevanja iz njegove skupnosti. V socijalnih vedah je to v enaki meri nedopustno. Tako nam zakonitost pojavov gospodarskega procesa v sedanosti, posebno pa v historičnem razvoju postaja umljiva le tedaj, ako se zavedamo, da se nahaja gospodarstvo vedno ne- ločljivo spojeno z vsemi drugimi stranmi socijalnega življenja, z moralno-pravnim ali političnim in s prosvetnim življenjem.

Gospodarski proces je iz teh vidikov tista plat socijalnega življenja, ki obsega prizadevanje družbe, čim izdatnejše ustrezati vsem materijalnim potrebam, ki se pojavljajo iz telesne naše eksistence. Prizadevanja poedincev in skupin, ki ne služijo temu namenu, niso gospodarskega značaja, nego imajo skoro vedno svoj izvor v drugih, često nesocijalnih nagibih, n. pr. v stremljenju po oblasti in moči v družbi. Zato smemo pravilno prištevati gospodarskemu procesu le socijalna udejstvovanja, antisocijalnih činov ali zločinov ne moremo prištevati gospodarskim pojavom.

Skupno gospodarstvo družbe v državi je zadnji člen v razvoju socijalnega življenja. Predhodnik skupnega gospodarstva v družbi je bila pravna uredba družbe in iz nje izvršujoče razne življenske oblike in oblasti. Predhodnik pravnega ustrojstva človeštva na izvestnem ozemlju so pa bile vedno in povsod višje ideje in misli o socijalnem življenju, ki so vznikle najprej seveda le v duhu poedinih prosvitljenih vodij vsakodobne družbe.

Gospodarsko življenje družbe je le počasi razvilo razne izrazite oblike, kakor jih poznamo dandanes. Ali tudi te niso nič stalnega, nego so določene za vedno spreminjanje in preoblikovanje. Proces preoblikovanja gospodarskega življenja vsled vstvarjanja vedno novih gospodarskih enot posebnega značaja in odmiranja zastarelih, življenja nezmožnih, se odigrava vsak čas pred našimi očmi ter stojimo s svojimi zasebnimi gospodarstvi sredi njih.

Kakor pronica svetloba na eni strani v toploto, na drugi strani pa posega v kemizem, tako sega gospodarstvo na eni strani globoko v materijalnost, v prirodu, na drugi strani se pa dviga

visoko v duševne sfere s kapitalom. Med obema tema krajiščema se pa nahaja torišče vsakdanjega gospodarstva, to je produkcije, kroženja dobrin in konsumpcije. Iz vsega tega je menda razvidno, da je za umevanje narodnega gospodarstva in njegove zakonitosti treba pred vsem gibljivih pojmov in misli, ki nam morajo podajati živo sliko vsakokratnega živega procesa, kakor je to gospodarski. Znani narodno-gospodarski pojmi: dobrina, vrednota, cena, produkcija itd. nam ne smejo biti nekaj strogo opredeljenega, okorelega, nego se nam z ozirom na praktično gospodarstvo odkrivajo vsak čas kot nekaj drugega. Le s pojmi takih lastnosti nam bo mogoče, vsaj približno, umstveno zajeti gospodarski proces, ki je v neprestanem gibanju in presnavljanju.

Kakor smo že omenili, tvori izhodišče človeškega gospodarstva dana priroda s svojimi tvori in pa človek. Prirodni tvor je le v redkih slučajih naravnost sposoben za konsum. Priroda in njeni tvori potrebujejo človeškega napora ali dela, ki se takorekoč investira v njih. S tem še le ustvarjamo prve gospodarske vrednote. Prve gospodarske vrednote tvorimo torej z našim fizičnim naporom in delom, po katerem spreminjamo prirodni tvor tako, da je sposoben prehajati v gospodarski proces. To spoznanje nam obenem tudi pove, da delo na sebi še nima gospodarske vrednosti. Tako je sport često težko delo in napor, toda gospodarske vrednosti nima. Istotako je tudi rušenje in uničevanje gospodarskih vrednot često naporno delo in vendar gospodarstvo uničujejoče.

Zgolj fizično delo se je pa prav zgodaj izkazalo kot premalo uspešen činitelj za tvorbo vrednot. Mnogo uspešnejše ustvarjamo gospodarske vrednote, ako fizično delo s svojimi individualnimi duševnimi zmožnostmi organiziramo in modificiramo ter ga ob pravem času na pravo mesto dirigiramo. Vse tako delovanje individualnih človeških zmožnosti se javlja tudi na zunaj ali najde svoj vnanji izraz v kapitalu.

Ako rekapituliramo, pridemo do sledečega važnega spoznanja: Gospodarske vrednote nastajajo, kadar delo prirodo in njene tvore spreminja, človeške individualne duševne zmožnosti pa to delo modificirajo in dirigirajo.

III. Gonilna sila v gospodarskem procesu.

V starodavnih časih se je gospodarsko življenje vršilo bolj instinktivno, manj po strogo razumnih prevdarkih.

Tedaj so posebno nagibi religioznega življenja globoko posegali v gospodarjenje in skoro povsem urejevali gospodarske razmere tedanje družbe. Državnemu zakonodajstvu je bilo le redko kdaj treba poseči v urejevanje gospodarskih, posebno delavnih razmer. V toku razvoja se je pa versko-nravna zapoved začela omejevati iz javnosti na vedno manjši krog zasebnega duhovnega

življenja poedinca in družbe. Čim bolj so pa začeli religiozni impulsi izgubivati na učinkovitosti pri uredbi socialnega življenja, tem bolj važen socialni problem je postalo delo in delovno razmerje. Namesto versko-nravne zapovedi je začel vedno bolj komplikovani pravni red urejevati najvažnejše gospodarske in socialno-etične odnose v življenju družbe. Vsled vedno večjega poseganja razvijajočih se individualnih človeških zmožnosti v gospodarski proces je pa nastopala v vsaki panogi gospodarstva vedno intenzivnejša delitev dela. Posledica proizvodbe delitve dela pa je nadalje okolnost, da nihče več tega, kar proizvaja, ne uporablja in ne izstroši za sebe, nego da so proizvedene vrednote vsakogar namenjene drugim. V tem pa tiči velik etični moment delitve dela. Čim bolj ona napreduje, tem manj je tudi največjemu sebičnemu mogoče, delati zgolj za svojo korist.

Tudi on mora večinoma delati za druge, ako hoče na najboljši način skrbeti za sebe. Iz tega je nadalje razvidno, da je praktični altruizem, kolikor se uveljavlja, skoro povsem in pred vsem narodno-gospodarska posledica delitve dela in le v neznatni meri religiozних nagibov.

Prirodni, nebrzdani egoizem se ni mogel v gospodarstvu nevarno uveljavljati v religiozних dobah, ko so bili še verski motivi merodajni pri urejanju in reguliranju socialnega življenja. V toku razvoja zavesti človeka in njegove kulture, ko sta se začela pravni red in človeško delo emancipirati od religije, je pa postajal problem, kako bi bilo mogoče prirojeni človeški egoizem najplodnejše uvrščati v gospodarski proces, vedno aktualnejši.

Delitev dela rešuje ta problem le enostranski v negativnem zmislu, dočim zahteva egoizem vsak čas afirmacijo, pozitivno rešenje.

Egoizem je učinkovit povsod v zasebnem gospodarskem življenju. Kdor izmenjava vrednote, išče pred vsem osebno korist ali dobiček. Ne samo prodajalec tudi kupec, obadva se hočeta okoristiti; obadva iščeta dobiček, navadno kupec v večji meri nego prodajalec. Prodajalec poželi bolj denar nego robo, kupec pa bolj robo nego denar in to iz nujnih vzrokov. Tako pridobiva pri izmenjavi na vrednosti i roba i denar. To je mogoče vsled tega, ker se nahajata kupec in prodajalec v prav različnem položaju glede gospodarskega procesa in ima vsled tega denar in blago za vsakega različno, namreč višjo vrednost.

Poželjenje po osebni koristi ali dobičku, ki izvira iz zdravega, prirojenega egoizma, je v gospodarskem življenju oni nujno potreben duševni činitelj, ki tira venomer gospodarski proces v gibanje, da ne zastaja, ki ga takorekoč poriva naprej. Udejstvovanje prirojenega egoizma v tem zmislu je že zaraditega gospodarska nujnost, ker je povprečni človek kljub vsem zahtevam in potrebam telesa, prirojeno nagnjen k brezdeltu

ali lenobi in bi se gospodarski proces vršil slabo in sicer ob često opasnem zastajanju, da ni tega prirojenega silnega egoizma.

Jasno nam je, da je težnja po dobičku opravičena pri kroženju in izmenjavi vrednot, torej v kupčiji. Vprašanje pa nastaja, ali je ta težnja po dobičku v gospodarskem procesu tudi v pogledu produkcije v isti meri opravičiva, kakor pri kroženju in izmenjavi vrednot?

Za narodno gospodarstvo ali za skupno gospodarsko življenje družbe bi prav za prav moralo veljati načelo:

Producirajmo za konsum, za potrebo vseh in vsakogar, ne pa za dosego dobičkov. Ker je to načelo prirodno in samo po sebi umevno, bi se ga lahko imenovalo narodno-gospodarski aksiom. Vendar nam predstavlja obenem težko dosegljiv ideal, posebno za sedanjo razvojno stopnjo gospodarskega življenja. Na tej stopnji se more na nujnost proizvajanja izvestnih gospodarskih vrednot sklepati le iz dejstva, da je produkcija teh vrednot dobičkanosna. Dobiček lahko pomenja v etičnem pogledu karkoli; v gospodarskem procesu je na današnji stopnji razvoja edin znak za potrebo izdelovanja ali pridelovanja izvestnih dobrin. Drugih sredstev za ugotovitev potrebne produkcije danes še ne poznamo, odnosno so v takih skromnih začetkih, da niso zanesljivi znaki.

S čim in kako naj bi se nadomestil profit kot najzanesljivejši znak za nujno potrebo produkcije izvestnih dobrin, to je naloga bodočega gospodarstva. To nalogo bodo bodoči gospodarji morali rešiti seveda tako, da se želja po dobičku kot glavna nagibna sila v produkciji kolikor možno izloči in da se pri kroženju vrednost omeji na dostojno mero. Reguliranje dobička, razumno izkoriščanje prirojenega egoizma v prid vseh, se pa ne da teoretski reševati. Za praktično reševanje te naloge v bodočem gospodarstvu so pred vsem potrebna mogočna enotno organizirana združenja producentov na eni strani, konzumentov na drugi strani. Ta združenja bodo z izmenjavanjem misli in nazorov vedno v najožjih stikih zaradi tvorbe cen v sporazumu v vzajemnosti s trgovci in prometniki.

Na osnovi gospodarskih izkušenj bodo taka združenja v bodočnosti morala rešiti problem, kako preorganizirati gospodarsko življenje v altruističnem znišlu s polnim izrabljanjem danega prirodnega egoizma. Največji pomen in važnost bo pripadala pri tem enotno in tesno organiziranim konsumnim združenjem, to je, združnim zvezam vseh konzumnih zadrug konzumentov.

Mi vidimo namreč, da v združnih organizacijah že danes ne more več biti merodajen zgolj osebni, egoistični interes vsakega poedinca. Nadalje vidimo, da sposobni in nadarjeni podjetniki tudi še dandanes upravljajo in vodijo produkcijo in trgovino z vidika na splošno potrebo, ne samo zbog dobička. S svojimi podjetji ne

organizirajo dela samo za pomnoževanje kapitala, nego v svesti, da so pozvani s svojimi podjetji sodelovati pri vzdrževanju dostojne materialne eksistence celokupne družbe in da je to sama na sebi prečastna in vzvišena naloga. Banke, ki vodijo kroženje kapitalov, bi morale sporazumno z drugimi činitelji v gospodarstvu sodelovati v prizadevanju, da pridejo kapitali za produkcijo vedno le v roke tistih strokovno najsposobnejših in socialno-etično zmožnih podjetnikov. Tako bi uspelo, da prehaja razpolaganje s kapitali dosledno na take poedince ali skupine poedincev, ki bi te kapitale na osnovi svojih odličnih individualnih strokovnih sposobnosti in na osnovi svoje socialno-etične volje upravljali predvsem v dobrobit družbe, ne pa za dobiček. Že dandanes tendira gospodarški razvoj v to smer in ta misel zadeva in prosvitljenih krogih na vedno večjo uvidevnost. Banke v bodoče ne bodo smele upravljati kapital zgolj iz vidika njegovega pomnoževanja potom kroženja in izmenjave, ker bo postajalo tako upravljanje sčasoma vedno bolj neplodno. Že dosedaj tako upravljanje ni povoljno pospeševalo gospodarskega razvoja. Često je bilo vzrok velikih kriz in kapital je deloma postal ona suverena sila, ki je zaslužjevala enako kapitaliste kakor narod.

V gospodarstvu bodočnosti, ko bo v mnogo večji meri mero-dajno svetovno gospodarstvo nego dandanes, si bodo umele pridobiti odločilno in končnoveljavno besedo glede razpolaganja kapitalov izvestne prosvetne organizacije, t. j. organizacije svobodnega duhovnega življenja družbe, ki bodo imele velik vpliv pri preobrazovanju gospodarstva. Toda o tem več v poslednjih poglavjih.

Naše razmotrivanje o gonilni sili gospodarstva pa bi bilo nepopolno, ako si ne bi ogledali drug način manifestacije prirojenega egoizma v gospodarskem procesu. Ta, lahko bi rekli negativni način udeještvovanja egoizma v gospodarstvu je delo le za lastno preskrbo. V današnji dobi stroge proizvodbe delitve dela nastopa ta način splošno pri tistih delojemalcih, ki delajo za svojo mezdo ali plačo le v toliko, v kolikor jim je mezde za najnujnejšo oskrbo potreba. Taki delavci niti nočejo več delati in s tem več zaslužiti, nego le toliko, kolikor rabijo sprti za svoje, do skrajnosti reducirane zahteve do življenja. V mnogih podjetjih zastaja gospodarstvo baš vsled tega načina udeještvovanja egozima delavcev in uslužbencev. Ta negativni egoizem premnogih, direktno v gospodarskem procesu poklicno zaposlenih fizičnih in tudi duševnih delavcev se je razmahnil posebno po svetovni vojni in se lahko smatra za narodno-gospodarsko bolezen. Poznal jo je še naš pesnik Gregorčič, ki bi sicer ne dejal:

„Ne samo kar veleva mu stan,
kar more, to mož je storiti dolžan.“

Za narodne gospodarje nastaja vprašanje, kako je izlečiti gospodarski proces od te fatalne oblike udejstvovanja egoizma. Jasno je, da mora to izlečenje biti vzporedno z odstranjevanjem prej omenjenih izrastkov v manifestacijah pozitivnega egoizma pri kapitalistih. Posebno važno je, da denarni zavodi, ki upravljajo že ustvarjene kapitale iz preteklega gospodarstva, ne izrabljajo tistih izključno za njih pomnoževanje prometnim potom, nego za nujne nove produktivne investicije, vsak preostanek pa za prosvetne in humanitarne svrhe. V modernih velebankah se za današnje razmere vse preveč goji čista, neskalsjena tendenca po pomnoževanju kapitala. V nekaterih takih bankah se kapital dosledno očisti sleherne humanitarne navlake in postane popolnoma svoboden vsakršnih moraličnih ovir. Zdaj ne pozna več obzirov na usodo poedinca in razne skupine gospodarujočih, ter se lahko neomejeno udejstvuje v antisocijalnih tendencah. Ni čuda, ako v takih državah izmozgani in izkoriščani proletarci reagirajo na tak kapitalizem s že označenim negativnim načinom razodevanja egoizma, ki postaja za splošnost tako fatalen.

Naloga prosvete, šolstva in vzgoje je seveda pred vsem, v mladini razvijati voljo do čim višje stopnje energije za izvrševanje vsakega bodisi ročnega, bodisi duševnega dela za skupno dobrobit.

Ali učiteljevi in vzgojiteljevi nauki postajajo pri odrastlih v praktičnem gospodarskem življenju vsled slabih vzgledov in pod pritiskom zares krivičnih razmer, hitro iluzorni. Vzgoja in pouk mladine ne moreta sama izleči gospodarski proces od omenjenega egoizma; ublažiti, odnosno izločiti se ga bo moglo deloma le s prej omenjeno preuredbo gospodarstva v altruističnem zmislu.

IV. O kapitalu, o njega kroženju in o bogastvu.

S pomočjo kapitala organizirajo in urejajo v produkciji delujoče individualne duševne zmožnosti človeško delo ter ga dirigirajo o pravem času na pravo mesto. Individualne duševne zmožnosti pa ne organizirajo in ne izpopolnjujejo le dela v gospodarskem procesu, nego mu dajo tudi plemenit karakter. Po delovanju duha se lahko vsako delo dvigne do vedno višje etične pomembnosti. Izraz za udejstvovanje duha v tem zmislu je v gospodarskem procesu baš kapital. Le po njem se dviga gospodarski proces iz materialne v duhovne sfere življenja.

Ker mora ustvarjati gospodarstvo pred vsem nam vsem prepotrebne materialne vrednote, je in bo fizično delo vedno veljavno in najtesnejše spojeno s naravo. Kapital pa ima kot izraz udejstvovanja duha v gospodarskem procesu tendenco, da se od narave čim bolj emancipira. Že z njegovim prenašanjem na drugo osebo se izgublja poreklo kapitala od posebne vrste produktivnega, fizičnega dela. Povrh tega nam služi za prenos kapitala denar, oziroma njegova nadomestila. Denar in njegova nado-

mestila so že popolna abstrakcija od nekdanjih prirodnih vrednot po organiziranem fizičnem delu. S tem je pa omogočeno hitro in nemoteno kroženje kapitala. Začenja se pa to kroženje kapitala vsled različnih individualnih duševnih sposobnosti ljudi. V zdravem gospodarskem procesu bi se moral kapital dotekati tistemu, ki bi ga umel po svojih vsestransko odličnih sposobnostih najbolje izkoristiti vsem v dobrobit.

Bogastvo še ni velika množina razpoložljivih kaptilov v gospodarstvu, nego izvestna stopnja povoljnega stanja materialnih udobnosti. V bogatih krajih vidimo, kako si je človeški duh popolnoma prilagodil svet okoli sebe v materialnem in duševnem oziru. Bogastvo se izraža vsak čas v vedno popolnejši preobrazbi prirode v svrhe našega življenja in v dovoljni proizvodnji vseh vrednot.

V. O nastajanju gospodarskih vrednot, in o njih iztrošenju.

Gospodarske vrednote nastajajo, kakor smo to deloma že spoznali po sledečih činiteljih:

1. z fizičnim delom v prirodi in na njenih tvorih;
2. z uporabo individualnih duševnih zmožnosti v fizičnem delu;
3. z uporabo višjih odličnih duševnih zmožnosti pri upravljanju kapitala.

Kar pa ne stopa v gospodarski proces, nima še na sebi gospodarske vrednosti. Priroda dobi gospodarsko vrednost s tem, da se z njo in njenimi tvori spaja delo. Delo dobiva višjo vrednost s tem, da ga organizirajo individualne človeške zmožnosti. Kapital pa dobi gospodarsko vrednost s tem, da ga vdelujejo višje individualne duševne zmožnosti v gospodarski proces tako, da se po njem vsestransko dviga splošna materialna dobrobit. Tudi denar dobiva svojo vrednost le s tem, da gre v kroženje; povrh tega mu pa daje še vrednost pravni zakon. Ta ga spreminja v nakaznico za sprejemanje vrednot.

Vse to, vrednote tvoreče gibanje v gospodarskem procesu, zovemo „produkcijo“. To, vrednote tvoreče gibanje, se pa na svojem potu ne ustavlja pri produkciji dobrin, nego se premiče dalje do konsumcije. Na tej poti pridejo produkciji nasproti vedno se spreminjajoče naše potrebe. Med produkcijo in raznimi našimi potrebami nastaja vedno izvestna napetost, ki ima svoj izvor v želji po okoriščanju in ki ustvarja kakor smo videli tudi zopet višjo vrednost dobrin. Tu, na tej točki se še le ustavlja tvorba vrednosti in nastopa konsumcija ali iztrošenje vrednot. Iztroši se v gospodarskem procesu do cela predelana priroda, iztroši se po kapitalu organizirano delo in iztrošiti bi se morali naposled

tudi vsi stari kapitali iz gospodarstva preteklosti. Preostaja naj vedno le toliko razpoložljivega kapitala, kolikor ga je treba za nadaljevanje produkcije in za ustanovitev novih potrebnih produktivnih podjetij. Konsumcija ali razvrednotenje robe kakor kapitalov mora pa biti vsak čas do produkcije v pravilnem razmerju. Zanesljivo obeležje takega pravilnega razmerja je cenен podjetniški ali osebni kredit, obeležje nepovoljnega razmerja med konsumcijo in produkcijo pa je cenен realni kredit, ki podražuje zemljo in pridelke in s tem vso drugo produkcijo. Prevladovanje realnega kredita nad osebnim je skoro vedno znamenje stagnacije v produkciji in motenja gospodarskih procesov po kvarnih vplivih iz drugih strani socialnega življenja. Taki škodljivi vplivi gospodarskemu procesu so navadno državno-upravnega, še večkrat politično-strankarskega, v težkih slučajih pa izvendržavnega-političnega izvora.

VII. Gospodarsko in duševno delo.

Že iz dosedanjega je jasno, da so individualne duševne zmožnosti gospodarujočih prevažen, vrednote tvoreč činitelj v gospodarskem procesu.

Človeški duh pa more v gospodarstvu učinkovati le preko fizičnega dela v prirodi in na njenih tvorih. Z duševnim delom pa ne nastajajo v gospodarskem procesu vrednote na drug način, kakor s fizičnim, to so vrednote, izvirajoče iz duševnega dela tudi višjega reda ali kvalitete.

Fizično delo se uvršča naravnost v gospodarski proces, duševno delo pa le posredno. Z duševnim delom se v gospodarskem procesu navadno na fizičnem delu prihrani. Na drugi strani se često z duševnim delom povzročujejo nova fizična dela, ko bi se drugače nikoli ne vršila. To se dogaja vedno v primerih, kadar posegajo izredne individualne duševne zmožnosti izdatnejše v gospodarski proces. Nadalje dirigirajo, spopolnjujejo in organizirajo podjetniki s svojimi duševnimi sposobnostmi fizično delo vseh v podjetju zaposlenih delavcev. Tako vidimo, da je delovanje individualnih duševnih zmožnosti pri vseh v gospodarskem procesu delujočih že ob sebi vrednosti tvoreč činitelj. O fizičnem delu smo pa že ugotovili, da postane še le vrednosti tvoreč činitelj, kadar se organizirano in smotreno udeje v gospodarske svrhe v prirodi in v njenih tvorih. Fizično delo in človeški duh sta krajna pola vrednosti tvorečega gospodarskega procesa. V praktičnem življenju sta seveda prisotna oba pri vsaki tvorbi vrednot v najrazličnejšem razmerju. Najpriprostejše ročno delo zahteva izvestno mero prisotnosti duha, in že tudi absorbira precej duševnih elementov. Temu odgovarjajoče zahteva vsako duševno delo, tudi najvišje, izvesten minimum fizičnega dela.

Skrajni pol fizičnega dela je čisto ali svobodno duševno delo n. pr. umetnika, pesnika, znanstvenika, raziskovalca, učitelja, zdravnika itd. Napol svobodno duševno delo je imenovati ono, ki se vrši naravnost za gospodarske svrhe. Ono posega v gospodarski proces z organizacijo delovnih sil, s tehnično izpopolnitvijo dela, z upravo in vodstvom pri kroženju in izmenjavi dobrin v trgovstvu in v prometnih napravah. Napol svobodno duševno delo zavzema srednje stališče med čisto svobodnim duševnim delom in fizičnim delom. Napol svobodno duševno delo opravljajo vsi v gospodarskih podjetjih zaposleni duševni delavci in tako zvani kvalificirani delavci. Sem pripadajo tudi vsi poštni in železniški uradniki v državnih prometnih podjetjih. Fizično in duševno delo bi se moralo kompenzirati v gospodarskem življenju. Duševne pridobitve izostajajo, ako je proizvodnja življenjskih potrebščin, posebno v poljedelstvu, zelo nezadostna. Narobe pa tudi ni napredka ne v kmetijstvu, ne v obrti in industriji, ako je duševna produkcija nezadostna. Proučevanje pogojev bilance izmed vseh panog materialne proizvodnje na eni strani, duševne produkcije na drugi strani, bo vedno aktualna naloga znanstvenikov na narodno-gospodarskem polju. Gospodarsko življenje, pa tudi prosvetno in pravno, rabi le omejeno število duševnih delavcev, a tisti naj bodo odličnih zmožnosti. V to poglavje spada vprašanje, kako pridobiti le najsposobnejše mlade ljudi za duševne delavce v gospodarskem, pravnem in prosvetnem življenju in kako izločevati manj sposobne ali celo nezmožne od duševnega dela, odnosno, kako preprečiti nastajanje preobilo duševnih delavcev ali duševnega proletarijata sploh. Po primerni preureditvi gospodarskega, potem pravno-političnega in prosvetnega življenja v večjo skladnost, kakor bomo to razvijali pozneje, se bo to vprašanje v bodočnosti samo po sebi sproti reševalo. Zmožen in sposoben duševni delavec bo pri še tako veliki nadprodukciji vedno našel svojo oskrbo.

Gospodarskega pomena duševnega dela pa nikakor ne moremo pravilno ocenjevati, ako se pri svojem razmotrivanju ne oziramo tudi na potrebe bližje in daljnje bodočnosti.

Z ozirom na bodočnost so izvrstni čisti duševni delavci: umetniki, znanstveniki, dobri učitelji in vzgojitelji, zdravniki, v najvišji meri producenti, z ozirom na sedanost in preteklost seveda čisti konzumenti. Tako sodeluje n. pr. nemški filozof Laibnitz, najditelj diferencialnega računa, vedno produktivno pri vsaki tunelski gradbi. Duševni delavci, ki opravljajo napol svobodna duševna dela, v vodstvu in upravi podjetij materialne kulture, sploh v gospodarstvu, so eminentno produktivni za sedanost in bodočnost, z ozirom na preteklost so istotako čisti konzumenti. Fizični delavci so z ozirom na preteklost, sedanost in prihodnost v enaki meri producenti. Stari in za delo nesposobni ljudje so za

sedanjost in bodočnost čisti konzumenti in le za preteklost producenti. Po tem položaju duševnih delavcev kot producenti in konzumenti, je reševati prašanje, kako naj se gospodarstvo odzove v gmotnem ali materialnem oziru svobodnemu duševnemu delu.

V ta namen je pa treba nekaj spregovoriti o gospodarskih funkcijah, kakor so to plačevanje, posojevanje in obdarovanje.

Obdelana in predelana priroda postane tržna roba s tem, da se plača.

Plačevanje je tista gospodarska funkcija, ki je primerna in normalna za cirkulacijo in izmenjavo robe, torej za kupčijo.

Posojevanje je primerna in normalna gospodarska funkcija za organiziranje dela po individualnih duševnih zmožnostih. Duševno zmožni in strokovnjaški sposobni ljudje morajo imeti priliko, da najamejo poceni potrebni kapital, da se lahko plodno udeležujejo v gospodarskem procesu.

Za čisto duševno delo pa pride v gospodarskem procesu kot funkcija v poštev le obdarovanje.

Zavodi za organiziranje čistega duševnega dela, kakor so to vse šole za pouk in vzgojo mladine, zavodi za znanstvena raziskovanja in širjenje naobrazbe in prosvete, zavodi za gojitev umetnosti itd., so upravičeni za svoje duševne delavce zahtevati od gospodarstva darove in volila. Njim in humanitarnim zavodom bi morali v prvi vrsti pripadati starejši kapitali ali fondi, ki so uspeh gospodarskega procesa v preteklosti; kajti vsi prosvetni in humanitarni zavodi se morejo le ob ugodnih gmotnih položajih razvijati povoljno in svojim namenom primerno.

Na drugi strani je pa potrebno, da pridejo tudi duševni delavci ali takozvana inteligenca — do pravilnejših nazorov v razmerju duševnega življenja do materialnega prizadevanja v gospodarstvu. Ljudje si še danes popolnoma napačno predstavljajo duševno življenje, posebno njega višje oblike, namreč kolikor mogoče daleč vstran od vsega praktičnega in materialnega življenja. Notranje individualno življenje duha, razmišljanje in iskanje globljih spoznanj ne more — po običajnem naziranju večine naše inteligence — biti drugega nego le osamljen otok v skupnem življenju družbe brez vsakršne zveze z materialnim fizičnim življenjem. Vsakdanje profano življenje — posebno gospodarsko — se marsikomu dozdeva premalo imenitno; zato meni, da ne more imeti stikov z višjimi sferami duhovnega našega žitja.

Resnica pa je ta, da je vse življenje, od najvišjega duševnega do najnižjega materialnega, enotno. Uspevati more le tedaj, ako učinkujejo ideje in impulzi iz najvišjih miselnih sfer življenja do vsake podrobnosti materialnega življenja. Kjer takega mostu med najvišjim duhovnim in vsakdanjim življenjem ni, tam je vsako religiozno-nravno in tudi vsako socialno-etično mišljenje prazno fantaziranje, ki je silno oddaljeno od vsakdanje resničnosti.

VII. Zasluzek ali dobiček v gospodarskem procesu.

Za časa svetovne vojne in prva leta po vojni je bilo trgovcem na drobno in na debelo lahko doseči navidezne lepe dobičke. Robe je bilo malo, denar je izgubljal na vrednosti, vsled česar so cene vsak dan naraščale. Dandanes je že v trgovini na drobno težko priti do primerne zasluzka, trgovina na debelo pa postaja vsak dan bolj rizikantna stvar.

Neprimerno težavnejše in počasnejše kakor trgovska podjetja zasluži pa lastni obratni kapital nova proizvodna podjetja: tvornice, rudniki, železnice itd. Omenili smo že, da bi jim ravno zaradi tega moral pripadati posebno dolgotrajen in cenen kredit.

Nemogoče pa je delati dobičkov čistim potrošačem. Samo po sebi je to umevno pri otrokih, starih in bolnikih. Nemogoče je nadalje tudi delati dobičkov in ustvarjati kapital čistim duševnim delavcem, zaposlenim v svobodnem duševnem delu.

Humanitarne, karitativne in prosvetne zavode in vse čisto svobodne duševne delavce je narodno gospodarstvo zaradi tega dolžno vzdrževati z izdatnimi podporami, volili in darovi, v kolikor ne bi zadoščal prosvetni davek.

S plačevanjem, posojevanjem in darovanjem ustvarjamo vsak čas potrebno harmonijo in kompenzacijo med produkcijo, kroženjem dobrin in konsumpcijo.

Te funkcije lahko nadalje presojujemo po njih plodovitosti v gospodarstvu.

Plačevanje na sebi je neplodno; s plačilom redko dobiš polno protivrednost.

Neprimerno plodnejše je posojevanje zmožnim producentom podjetnikom. Z dobro organiziranim delom ustvarjajo sposobni podjetniki neprimerno več vrednot, kakor jih predstavlja investiran kapital, kajti v kapital se izpremene vendar tudi duševne zmožnosti podjetnika in vseh zaposlenih kvalificiranih delavcev.

Najplodovitejša gospodarska funkcija je pa nedvomno darovanje v raznih oblikah za prosvetne in humanitarne namene. Edino darovanje za svobodno duševno delo znači čisto vdelenje blagostanja v bližnjo in daljno bodočnost iz pogojev, vstvarjenih v preteklosti in sedanosti.

Ustanovitelji vseh verskih sistemov so se dobro zavedali važnosti darovanja za zdrav razvoj materialne in duševne kulture, posebno pa za ustvarjanje bodočega bogastva. Zato je tudi v vseh pomembnejših veroizpovedih neprestano dajanje in darovanje ena izmed glavnih zapovedi.

Vsak čas bo namreč v gospodarstvu eden izmed glavnih, najvažnejših problemov, ki se bo moral praktično sproti reševati, kako je najpravilnejše iztrošiti odvišen kapital iz preteklih dob. Da se iztrošenje odvišnih kapitalov ne sme več

vršiti z luksuzom in potratovanjem maloštevilnih kapitalistov, je jasno. Odvišni stari kapitali se bodo morali v polnem obsegu iztrošiti le v humanitarne in prosvetne svrhe. V bodočem gospodarstvu bodo gotovo nastopale popolnejše organizacije konzumcije vrednot po konzumentih in spopolnjeni asocijativni denarni zavodi, po katerih se bodo stari odvišni kapitali dovajali kulturnim in humanitarnim napravam.

VIII. Svetovno gospodarstvo.

Neposredni smoter zasebnih kakor asocijativnih gospodarskih podjetij je dandanes gotovo dobiček.

Že z ozirom na narodno gospodarstvo pa postaja nezmislno govoriti o dobičku, kajti ono mora biti v sebi plodno; to se pravi: v celokupnem narodnem gospodarstvu se proizvaja in izmenjava za konzumne potrebe ne za dobiček, kajti smoter narodnega gospodarstva je vedno materialna samoohranitev socijalnega organizma. V poslednjem stoletju se je pa iz skromnih početkov razvilo svetovno gospodarstvo. Ono še danes živo vpliva na vsako narodno gospodarstvo. V svetovnem gospodarstvu zajema produkcija narodo in njene surovine iz vseh krajev sveta in istotako dirigira in organizira delo, kjerkoli je treba. Svetovni promet pa oskrbuje razdeljevanje vrednot po vsej zemeljski obli. Kakor narodno gospodarstvo, mora tudi svetovno biti v sebi plodno. Plodno v sebi pa je tem lažje, ker le ono ima edino strogo omejeno gospodarsko okrožje. Le ono se ne more razvijati na stroške kogarkoli drugega gospodarstva, ker vse zajema in obsega. Sedanja narodna gospodarstva so z ozirom na zahteve svetovnega gospodarstva še malo razvita. Glavna zahteva svetovnega gospodarstva je harmonija med produkcijo in konzumcijo na vsej zemlji. V tem oziru vlada dandanes v svetovnem gospodarstvu veliko nesoglasje.

Ako vpoštevamo, da nimajo dandanes milijoni na zemlji niti strehe nad seboj in da si celo pri nas mnogi ne morejo nabaviti niti najnujnejših življenskih potrebščin v povoljni meri, potem moramo trditi, da je svetovna produkcija mnogo premajhna. Saj je poleg tega roba še tako silno draga, da si je množica pri svojih skromnih zaslužkih le s težavo nabavlja.

Ako pa procenimo splošni gospodarski položaj s stališča producentov in veletrgovcev, pa moramo ugotoviti, da je svetovna produkcija prevelika. Roba poležava in propada v skladiščih, tvornice obratujejo z nepopolno kapaciteto in trgovska brodovja največjih pomorskih držav počivajo do 30% v lukah brez posla. V tem protislovju se jasno izraža pereča potreba preureditve vseh narodnih gospodarstev v skladnost glede zahtev svetovnega gospodarstva. Tej zahtevi pa ustrezajo narodna gospodarstva s tem, da se povzpno sama do višje stopnje popolnosti.

IX. Država in gospodarstvo.

Skoro vsak že zabavlja državi, vendar pa pričakuje tudi vsak edino le od nje praktično rešitev vseh problemov socialnega življenja. S tem pridobivata država in vlada večji pomen kot karkoli drugo na svetu. Država postaja skoro vsega mogoča. Za vsegamogočno se pa ne vpoštevata po svojih uspehih in podvigih za zboljšanje splošnega blagostanja, ampak po množini in veličini nalog, ki bi jih morala po splošnem mnenju izvrševati. Skoro brezmejno je zaupanje do države z ozirom na vse razne naloge, katerih izvršitev v splošno zadovoljstvo se od nje pričakuje. Zdi se, da raste to zaupanje v isti meri, kakor se vsak dan kaže, da je nezmožna vršiti večinoma vse te gospodarske in kulturne naloge.

* V ilustracijo tega naj na tem mestu navedem zanimiv razgovor med ministrom in socialističnim poslancem v znani sosedni državi. Poslanec zahteva od ministra odpomoči v izvestni gospodarski zadevi in mu slika zavožene gospodarske razmere v prizadetih podjetjih. Minister ga posluša mirno do kraja, potem pa reče: „Dragi gospod N., ali ste res še tako naivni in verujete, da je mogoče reševati z zakoni, z odredbami in z naredbami gospodarske razmere sploh in v podrobnostih v poedinih podjetjih v splošno zadovoljstvo?“ Socialistposlanec na prvi hip osupne, potem se pa odreže: „Od vlade takih strank, kakršna je vaša in ki imajo danes odločevati, uvidim, da ne morem kaj takega pričakovati.“ Ali minister mu točno odgovori: „Vladi vaše stranke bi rešitev takih gospodarskih nalog istotako ne uspela.“ To pomenja: Uradnim potem z naredbami in z zakoni sploh ni mogoče dekretirati povoljnega gospodarskega stanja! Dviganje produkcije, ustvarjanje povoljnih prometnih razmer ter harmonijo med konzumcijo in produkcijo itd., sploh ustvarjanje prav udobnih gospodarskih razmer, je enostavno za vedno nemogoča naloga vsake politične vlade v državi. Država s svojim pravnim, politično-upravnim in administrativnim ustrojstvom v svrhu vsakočasnega uveljavljanja in proizvajanja pravnih norm sploh ni gospodarska organizacija; kot nekaj v bistvu povsem drugega, sploh ne more imeti nikakršnih gospodarskih nalog. Država s svojim pravnim redom, s svojimi organizacijami ali oblastmi v sprovedbo istega, s svojimi političnimi strankami v večni borbi za odločilno moč pri tvorbi predpisov in norm in za vlado, je tista druga plat ali stran socialnega življenja, ki je po svoji naravi gospodarskemu življenju podrejena.

Mi lahko imenujemo to stran socialnega življenja javno-pravno ali državno-politično življenje družbe. Ta stran socialnega življenja tvori vsakčes z vnanjo, materialno prirodo le takozvano prirodno podlago vsakega narodnega gospodarstva. Vnanja materialna priroda je eden činitelj; ljudje,

vezani na pravno uredbo, pa so drug faktor te prirodne podlage narodnega gospodarstva.

Iz tega je razvidno, kako izvirajo iz popolnoma napačnih naziranj o bistvu in o nalogi države napačna mnenja o njeni nadrejenosti do narodnega gospodarstva in o njeni vsegamogočnosti na gospodarskem polju. Posledica takega krivega naziranja je znana, popolnoma napačna zahteva po podržavljenju gospodarskega procesa sploh, ali vsaj čim več gospodarskih podjetij, prometnih naprav, elektrike, vodnih sil, rudnikov itd. Vsako podržavljenje gospodarstva je pa danes še istovetno z izročanjem v vodstvo in upravo državno-pravnemu-političnemu življenju, kakor se to izživlja v političnih strankah in njenih medsebojnih borbah. Da je podržavljenje gospodarskih podjetij in naprav v vseh državah gospodarskemu procesu v silno škodo, je umevno in da pomenja hitro propadanje splošnega blagostanja, je danes dovolj dokazano.

Mnogo gospodarskega razmaha in zboljšanja splošnega blagostanja pričakujejo nekateri od dobre ustave. Vse dosedanje ustave pa so bile vedno le nekak pravilnik ali statut samo za državno-pravno-politično življenje družbe. Ona določa v večji ali manjši meri način sklepanja pravnih norm in predpisov, način upravljanja javnih zadev po teh pravnih normah in predpisih, in ustanavljanje potrebnih oblasti za upravno in eksekutivno stran politično-pravnega življenja. Ustava pripada v polnem obsegu pravno-politični strani socialnega življenja in neposredno z gospodarskim procesom sploh nima posla; zato od nobene take ustave ni mogoče pričakovati kakih gospodarskih uspehov.

Domnevana vsegamogočnost države izvira le iz brezmočnosti ljudi v gospodarskem oziru, a ta iz pogrešne vzgoje v moralnem in intelektualnem pogledu, posebno pa iz pogrešnih splošnih mnenj o javnem gospodarstvu vobče.

Pravilni nazori o socialnem življenju po vseh njegovih straneh, so nujna potreba sedanosti in bodočnosti. Kaotični nazori v mišljenju vseh nas, inteligence, kakor najširših plasti naroda, ustvarjajo vsak čas sebi primerne kaotične razmere v socialnem življenju.

Skupno naše družabno življenje ali, kakor ga imenujemo „socialno življenje“, ima razne strani. Spoznali smo v prejšnjih poglavjih gospodarsko stran tega socialnega življenja ali narodno gospodarstvo, zdaj je treba, da pogledamo se točnejše njegovo javno-pravno-državno politično stran. Ker ima vsaka stran svojo specifično nalogo, mora vsaka tudi za sebe imeti svojo specifično ustrojstvo, ki mora biti po svoji posebnosti nezavisna od ustrojstva druge strani. Pravno življenje zajema in dobiva iz gospodarskega le povode in snov za ustvarjanje

pravnih norm, v ostalem ga gospodarski proces ne sme brigati. Gospodarstvo pa naj nikar ne pričakuje od pravnega — državno-političnega življenja ustvarjanje udobnih, gospodarskih razmer, n. pr. dviganje produkcije in kaj podobnega.

Država ima s svojim političnim življenjem v strankah določene, omejene funkcije. S tem, da vemo, kaj je država po svojem bistvu, spoznamo tudi njeno nalogo. Lahko bi rekli, da je ona vsak čas potrebno, po izvestnih oblastih organizirano uveljavljenje starejših in tudi vsak čas novo nastajajočih norm za vse medsebojne naše razmere z upotrebo sile ali brez nje. Vsi smo obvezani, da se ravnamo po teh normah, ako pridemo v položaje, za katere veljajo. V tem baš obstoja naše pravo podaništvo ali državljanstvo. V socialnem življenju nastajajo neprestano razni odnošaji med ljudmi, v katerih se morajo uveljavljati pravne norme po priznanih socialno-etičnih vidikih. Le to delo je prava domena državnopravnega — političnega življenja, ne pa narodno-gospodarski posli. Narodno gospodarstvo se mora glede vseh svojih procesov, to je, glede produkcije, kroženja in razdeljevanja dobrin in glede konsumcije od državnopravno-političnega življenja osamosvojiti. Kako in v kakšnem smislu, bomo pozneje videli.

V državnopravnem-političnem življenju bi se morali vsi zakoniti ali pravne norme narejati in izdajati po načelu enakosti, to je, zgolj iz vidika priznanih socialno-etičnih razmer človeka do človeka, odnosno do skupin in narobe. Značilna posebnost državnopravnega življenja je ta, da se lahko uporablja ob potrebi tudi sila za varstvo in spoštovanje izvestnih socialno-etičnih odnošajev, ki so po pravnih normah predpisani.

Stremljenje in borba med ljudmi po vplivu in moči pri zakonodajstvu in pri eksekutivi ali proizvodbi pravnih norm v vseh potrebnih slučajih socialnega življenja, je ustvarilo v vsaki državi politične stranke. Gospodarstvo bi moralo biti izločeno iz tega politično-strankarskega življenja in živeti glede vseh svojih panog svoje lastno življenje. Politične stranke so pa postale danes silno važen činitelj v državnopravnem življenju. Pri nas sestavljajo parlament, in tiste, ki si pri volitvah priborijo večino, sestavljajo vlado. Imamo torej pri nas enodomni politično-strankarski parlament in vedno tudi politično-strankarsko vlado. Od takega enodomnega parlamenta in take vlade ne moremo zahtevati, da vodi in upravlja gospodarsko življenje v istini v procvit in bogastvo.

Vsakanji dnevni dogodki pričajo, kako hirajo industrijska podjetja, kmetijstvo, trgovina in obrt, vsled nesrečnega vplivanja

strankarsko-politične vlade in političnih strank na njih vodstvo in upravo, posebno pa na njih pogoje obratovanja. Znano je dalje, kako politične-strankarske vlade ustanavljajo sinekure pri upravi in vodstvu državnih in nedržavnih gospodarskih podjetij za obskrbo strankarsko-zaslužnih pristašev brez ozira na njih gospodarsko-strokovno in socialno-etično sposobnost ali nespособnost. Ako potem vidimo, da upravljajo taki zaslužni agitatorji strankarskih stremljenj, podjetja v politično-strankarske svrhe, potem se ne smemo čuditi, da taka podjetja ne morejo uspevati.

Najreakcionarnejša stranka je dandanes gotovo ona, ki hoče v državno politično-strankarsko življenje pritegniti čim več gospodarstva in ga s podržavljenjem najtesneje z njim spajati.

Vsa ta presoja gospodarskega in javno-pravnega življenja nas vodi do tega, da moramo zahtevati v praksi ločitev obeh strani socialnega življenja, kjer in kadar koli nista v prirodnoorganski zvezi. Gospodarsko življenje se glede produkcije, kroženja, izmenjavanja dobrin, glede konsumcije, torej glede vseh specifično gospodarskih procesov ne sme podrežati državnemu javnopravnemu življenju, ker mu glede teh ni podreženo, ampak nadreženo. Narodnemu gospodarstvu pritiče samouprava glede vseh svojih panog in funkcij, seveda samo na osnovi varstva in očuvanja človeških pravic vsakega poedinca. V vsaki državi bi moral zaradi tega funkcionirati tudi gospodarski parlament, ki je nezavisen od pravnopolitično-strankarskega. Ker so pravne in gospodarske zadeve popolnoma drugega značaja, bodo morali biti tudi sestava in obrat tega parlamenta, način posvetovanj v njem, povsem na drug način organizirani kakor v politično-strankarskem parlamentu. Morda bi sestojal iz več pododdelkov, organiziranih po strokah in panogah gospodarstva, ki bi delovali v različnih gospodarskih centrih in bi se centralne skupščine vršile za skupne važne zadeve ob vsaki večji, važni potrebi. Člani gospodarskega parlamenta bi se morali seveda voliti istotako na drug način kakor politično-pravni parlament, namreč na način, ki ustreza značaju gospodarskega življenja in ki se bo svoj čas iz sedanjih zametkov gotovo sam izcimil. V njem bodo imeli glavno besedo velike in enotno sprovedene asociacije producentov, trgovcev in prometnikov na eni strani, na drugi pa spopolnjene velike organizacije konsumentov. Kar bo pa rabila pravnopolitična organizacija družbe, t. j. pravne oblasti, vojsko, policijo, to bo določeno po posebnem davčnem pravu. Z nezavisnim gospodarskim parlamentom bo pa onemogočeno, da bi sprovedba obdačenja prehajala v zistem brezobzirne plenitve vseh državljanov,

posebno gospodarskih krogov, kakor se to žalibog dogaja v nekaterih državah dandanes.

Prosveta in narodno gospodarstvo.

Tretja stran socijalnega življenja je pa prosveta ali duševno naše življenje. V njem se javlja življenje duha na najrazličnejši način. Mi poznamo te pojave kot umetnost v pesništvu, v glasbi, v slikarstvu in kiparstvu, kot znanost, v tehniki in v religiji.

Kakor tvori narava s človekom in s pravno uredbo prirodno podlago gospodarskemu življenju, tako tvori to gospodarsko življenje zopet prirodno podlago za prosvetno življenje.

Iz prosvetnega življenja izvirajo vse naše individualne sposobnosti in podvigi, naše ideje, spoznanja, izumi in umotvori, ki se morajo realizirati v materijalnem življenju, posebno v gospodarskem do čim večje popolnosti. Ako se v današnji dobi v javnosti redkokedaj duševni podvigi pravilno ocenjujejo in presojujejo, ako manjka sprejemljivosti za izredna duševna dela, je ta okolnost dokaz, da je naše duševno življenje še vse preveč nesvobodno.

Svoj čas so socijalisti proglasili samo religijo in religioznost za privatno zadevo, nazore in mnenja so pa hoteli uniformirati. Mi pa moramo danes proglasiti ne samo religiozno mišljenje, nego sploh mišljenje vsakega izmed nas, naše razglabljanje, presojevanje in ocenjevanje vrednot in razmer proti vsakomur za intimno, privatno zadevo, ki se mora svobodno izživeti. Kakor pravno-politično in gospodarsko, je tudi prosvetno življenje svojevrstna stran socijalnega življenja, ki zahteva svojo lastno svobodno organizacijo, svoje specifične prosvetne naprave in zavode za svoj razmah in svoje uspevanje. Prosvetno življenje je cvet socijalnega življenja, življenje duha je njegov končni smoter, zato ne prenese nasilja ne od gospodarskega ne od pravnopolitičnega življenja; njemu prija le svoboda.

Povoljno stanje pravno-političnega življenja se izraža v visoki stopnji pravičnosti v medsebojnih odnošajih ljudi. V vsakdanjem občevanju spoznaš ljudi po vljudnosti in po medsebojnem spoštovanju.

Nepovoljno pravno stanje se odraža v anarhiji, krivičnostih, nasiljih in v nemirih. Za povoljno stanje narodnega gospodarstva smo spoznali bogastvo. Povoljno stanje prosvete v državi se pa izraža v visoki, vsesplošni omiki in izobrazbi najširših plasti naroda. Seveda so vsa ta povoljna stanja v najtesnejši medsebojni zavisnosti in zvezi. V kaotični uredbi družbe, kjer prevzema ena stran socijalnega

življenja funkcije druge in si prisvoja odločilen vpliv v vseh zadevah druge strani, je harmonija med njimi nemogoča.

Za enotno in smotreno upravo, organiziranje in vodstvo vseh prosvetnih zadev je v družbi, kakor za druge plati življenja, istotako potrebna vrhovna instanca, nekak prosvetni svet ali parlament, ki je nezavisen od gospodarskega in politično-pravnega. Vanj delegirata ostala parlamenta svoje zastopnike, glavni kontigent članov pa tvorijo svobodni duševni delavci, ki jih imenujejo enotno proizvedene organizacije ali sindikati svobodnih in napol svobodnih duševnih delavcev.

Delokrog prosvetnega parlamenta je obširen in obsega med drugimi nastopne naloge:

1. širjenje izobrazbe in vzgoje med najširše plasti naroda;
2. pospeševanje znanstvenega raziskovanja za vse potrebe javno-pravnega in gospodarskega življenja;
3. pospeševanje in negovanje religiozno-nravnega življenja naroda;
4. socialno skrbstvo in higijeno;
5. evidenco vseh odličnih duševnih delavcev na vsakem polju socialnega življenja po njihovi izobrazbi, delovanju v praksi, po specialnih sposobnostih itd.;

6. izročevanje v gospodarstvu nastalih kapitalov v svobodno razpolaganje poedinim, v gospodarstvu zaposlenim duševnim delavcem z odličnimi duševnimi, t. j. strokovnimi in socialno-etičnimi zmožnostmi.

Razvidno je iz teh točk, da so to večinoma zadeve, ki so se jih prilastili v reševanje v vseh državah politično-strankarski parlament, ki pa v njih področje, kakor smo spoznali, sploh ne spadajo.

Pojasniti je treba na tem mestu samo 6. točko: izročevanje kapitalov sposobnim poedinim duševnim delavcem, odnosno skupinam izredno zmožnih ljudi. Že v početnih poglavjih smo pojasnili postanek in bistvo kapitala; spoznali smo, da nastaja, ako se človeško delo ob prirodi in njenih surovinah v gospodarskem procesu organizira in prešinja s človeškimi individualnimi sposobnostmi. Odlične duševne zmožnosti pa nastopajo le individualno in se udeležujejo le po posameznikih. Razpolaganje s kapitalom iz tega razloga ne sme nikdar pripadati večim, nego le poedincu. Le poedinec more biti reprezentant zahtevanih odličnih duševnih zmožnosti in le privatna iniciativa posameznikov služi najbolje gospodarstvu.

Izraz ali pravo do svobodnega razpolaganja s kapitalom je pa privatna lastnina. Privatna lastnina se nam odkriva iz takega razmotrivanja kot socialna dobrina. Škodljivo bi postalo svobodno razpolaganje s kapitalom le tedaj, ako pravo do takega raz-

polaganja dalje traja tudi v slučaju, da dotični podjetnik svojih individualnih sposobnosti ne uporablja več smotreno za javni blagor, to je da mu služi kapital le v sebične namene razsipnega uživanja ali pa v svrhu pridobivanja nadmoči nad drugimi v izkoriščevalne svrhe. V takih slučajih je vrhovni prosvetni parlament pooblaščen, da odvzame sporazumno z gospodarskim in pravnim parlamentom dotičnemu kapitalistu pravo do razpolaganja s kapitalom in da se isto poveri drugemu sposobnejšemu. Izbor istega ne bo pretežavna naloga, ker ima prosvetna najvišja instanca itak vse odlične, v praksi preizkušene delavce v svoji evidenci.

Prosvetne organizacije bo vzdrževalo narodno gospodarstvo po večini s prostovoljnimi darovi, volili in s podporami. V slučaju, da bi ti viri ne zadoščali, se krijejo stroški s posebnim prosvetnim davkom, ki se določa po prosvetnem pravu sporazumno z gospodarskim parlamentom. Prozivedba tega prava spada seveda kot pravna zadeva v delokrog pravne organizacije.

Zaključek naših razmotrivanj nás privede do skoro pozabljenih lepih gesel nekdanjih francoskih idealistov-revolucionarjev, namreč do idealov enakosti, bratstva in svobode, ki vstajajo pred nami v novo življenje.

Spoznali smo že v poglavju „država in gospodarstvo“, da spada načelo enakosti edino v pravno življenje, kjer gre za čisto razmerje med osebami in skupinami oseb. Po njem je dosledno proizvajati pravne norme za vse razmere socialnega življenja. Po njem se naj v bodočnosti posebno ureja delovno razmerje in zabranjuje, da se človeške ročne in duševne zmožnosti ne bodo v gospodarskem procesu prodajale kakor mrtva roba, kar ponižuje v delodajalcu človeško dostojanstvo. Po idealu bratstva naj se pa organizira in upravlja gospodarski proces. V gospodarskem življenju bo samo ta princip privedel producente, trgovce in konzumente do ustanavljanja enotnih velikih združenj producentov in trgovcev, posebno pa konzumentov, kakor jih bodoči samostojni gospodarski parlament za reševanje svojih važnih socialnih nalog tako nujno potrebuje.

Na tretji strani socialnega življenja, v prosveti pa imamo polje, kjer se naj nemoteno izživlja ideal svobode, namreč v svobodnem mišljenju, v svobodnem naziranju o svetu in o življenju in v svobodnem izraževanju svojih misli.

Ako na tak način odredimo vsakemu izmed teh idealov pravo polje za udejstvovanje, potem bomo zbog realnih vrednot in neusahljivih duševnih virov vsesplošno napredovali; približali se bomo boljšim in lepšim časom.

Naše nabavljalne zadruge.

Koncem leta 1926 je bilo v Glavnem Savezu včlanjenih 99 zadrug s 478 deleži. Tri od teh zadrug morajo podpisati še po en delež, 28 zadrug je pa podpisalo več deležev kot imajo združenih članov. Ker je bilo začetkom IV. četrletja v Glavnem Savezu 98 zadrug s 470 deleži, zabeležiti moramo prirastek samo ene zadruge z 8 deleži. Od vseh sedaj včlanjenih zadrug odpade na Srbijo 18, Južno Srbijo 8, na Črno goro 4, Bosno in Hercegovino 14, na Vojvodino 8, Dalmacijo 9, Hrvatsko in Slavonijo 23 in na Slovenijo 15 zadrug.

Sklepom tega leta imamo 39.811 zadrugarških članov ali zadrugarjev z 38.349 zadružnimi deleži. Od tega skupnega števila odpade na Srbijo 9618, Južno Srbijo 1543, Črno goro 1814, na Bosno in Hercegovino 4877, Vojvodino 3035, Dalmacijo 1901, na Hrvatsko in Slavonijo 8952 in na Slovenijo 6071 članov.

V poslednjem četrletju se je zmanjšala kreditna sposobnost zadrug za 78.412 Din 31 par, kajti deleži so se zmanjšali za 145.430 Din, jamstvo zadružnikov povrh tega za 764.290 Din; rezervnih fondov se je porabilo za 129.309 Din. Vsled tega znaša koncem tega leta kredit (kreditna sposobnost) vseh zadrug Din 26.888.676, ki je porazdeljen takole: Jamstvo zadružnikov znaša 16.237.950 Din, zadružni deleži 4.507.650 Din, rezervni fondii 3.555.203 Din; premoženje v nepremičninah znaša 2.587.872 Din. Od zadrug jih ima 85 deleže po 100 Din, 1 po 125 Din (Kostanjevica), 1 po 150 Din (Mostar), 6 po 200 Din (Banja luka, Čačak, Smederevo, Kotar, Bos. Petrovac in Derventa), 1 po 250 Din (Ogulin), 4 po 300 Din (Trebnje, Tuzla, Jajce in Šiška) in 1 po 500 Din (Pilot).

V poslednjem četrletju so zahtevale povišanje kredita 2 zadruge po 100.000 Din, dobile so pa po 50.000 Din. Znižanih ter odpovedanih je bilo kreditov za 201.000 Din. Na tekoči ročun je danes odobrenih 20.945.000 Din. K tem znesku je prišteti še kredite za gradnjo zadružnih domov in za kurjavo (drva).

Samo v poslednjem četrletju se je izvršila revizija pri 21 zadrugah. Od teh zadrug jih je poslovalo: 1 prav dobro, 9 dobro, 6 nekoliko slabše, 5 pa slabo. Od vseh zadrug pa posluje 12 zelo dobro, 57 dobro, 16 bolj slabo, 14 pa slabo?. Povprečno se je porabilo 53 dni za revizijo vsake zadruge. V tem letu je še 39 zadrug, ki niso bile pregledane. Od tega števila jih je 4, ki so bile poslednji pot pregledane v letu 1924, 31 iz leta 1925, 4 zadruge pa sploh še nikdar niso bile revidirane.

Število zadrug je v očigled množice državnih nameščencev nezadostno. Od 14 zadrug, ki so ocenjene, da poslujejo bolj slabo, jih je nekaj, ki so utrpeli večje izgube, zopet druge so pa poslovale že od vsega začetka bolj zanikarno; nekatere so se lotile dela brez vsakršnega znanja trgovskega poslovanja in brez zadostnih delavnih moči.

Pri nekaterih zadrugah se je ugotovilo komaj sedaj pravilno število zadružnikov in zadružnega kredita, zbog česar se je moral sorazmerno znižati tudi kredit tem zadrugam, ker so navedle vse te zadruge, da imajo več članov, kot jih imajo v resnici.

Razen onih zadrug, ki poslujejo slabo, pošiljajo vse zadruge poročila o svojem delovanju v redu.

Osobito v poslednjem četrletju ni bilo časa, da bi se ustanavljale nove zadruge, ker je bila posvečena vsa pažnja reviziji že obstoječih zadrug in likvidaciji izključenih, ozir. izbranih zadrug iz članstva. Z jačjo propagando za ustanavljanje novih zadrug se mora počakati še nekoliko časa, to pa v glavnem zbog tega, ker zalaganje zadrug po Savezu ali vsaj potom njega ni organizirano; brez te poti je pa nemogoče, da bi se ustanavljale nove zadruge, osobito ondi, kjer ni sredstev in ne zmožnih delavnih sil. Neobhodno potrebno je tudi, da se sprovede popolna reorganizacija nekaterih slabejših zadrug in da se jih uvede v pravilno trgovsko poslovanje na lastnih, čvrstih nogah.

Nekateré zadruge so si uredile tako, da plačujejo člani vzeto robo samo enkrat na mesec, to je na gotov, določen dan. Kjer se posluje na ta način in se striktno izvaja tudi načelo, da se roba ne kreditira, ampak plačuje, ondi prospevajo zadruge v najčistejšem zmislu besede. Ponekod, osobito v mestih je ta princip zelo težko izvedljiv, ne toliko s tehniške strani pač pa s finančnega stališča. Zato bi bilo nujno potrebno, da se ustanove tudi kreditni zavodi, ki bi delali iz roke v roko.

Savez nabavljajalnih zadrug sporoča, da se že ustanavlja velika nabavljajalna kreditna organizacija in sicer sporedno z Savezom. Uradništvo se zelo zanima za to ustanovo; zato ji je uspeh skoroda zagotovljen. Ono, s čimer je državna uprava sama priskočila na pomoč zemljedelskim, obrtnim in trgovskim zadrugam, to namerava državno nameščenstvo ustanoviti samo in z lastnimi sredstvi. V tej akciji leži največji uspeh te kreditne ustanove; z njo hoče uradništvo dokazati, da se zaveda težkih časov, v katerih živi, dokazati hoče pa tudi, da umeva ščititi svoj lastni interes.

Mi v Sloveniji že imamo tako zadrugo, to je „Hranilni in posojilni konzorcij drž. nameščencev v Sloveniji“, ki mu že dolgo vrsto let, to je že 25 let, posveča vse svoje moči g. Rostan, ki je o njem govoril že na drugem mestu. Menimo, da bi se dala ideja o kooperaciji med obema ustanovama oživitvoriti.

HRANILNI in POSOJILNI KONZORCIJ

javnih nameščencev in vpokojencev

registrovana zadruga z omejenim jamstvom

Hilšerjeva ul. 7 v Ljubljani Gradišče št. 15

Najstarejša kreditna zadruga Jugoslavije

Ustanovljena 1874.

Poštni čekovni račun Ljubljana št. 10.681.

Posojila, tudi ranžijska
(od 5.000— do 15.000— Din)

daje od 1. januarja 1927 dalje vsem javnim nameščencem brez razlike po 9 od sto proti zaznambi na plačo in proti poroštvu.

Hranilne vloge

na hranilne knjižice in vloge v tekočem računu obrestuje, ako so vezane na krajšo dobo po 6—7 od sto, ako so vezane na daljšo dobo ali po dogovoru po 7½ od sto. — Do 5000 Din so vse vloge nevezane, obrestujejo se pa le po 5 od sto.

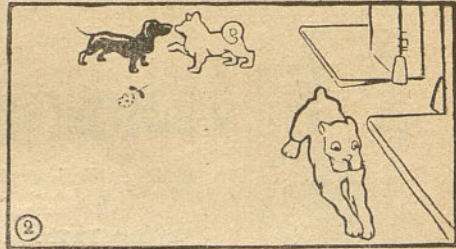
Tovariši!

Samo stanovska in zadružna zavednost nas bo rešila iz bede. Zaveden pa ni, kdor nalaga prihranke in kupuje potrebščine drugod, namesto v svojih lastnih gospodarskih zadrugah.

BRILL čudodelnik.

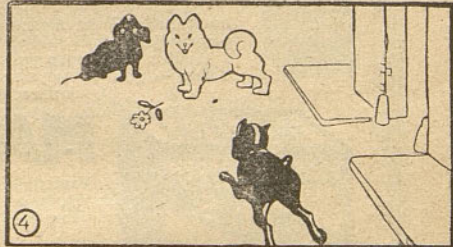
1) V maju ljubezni razcvetelo cvetlico ponudi bel' Bobby Lilletti z nožico.

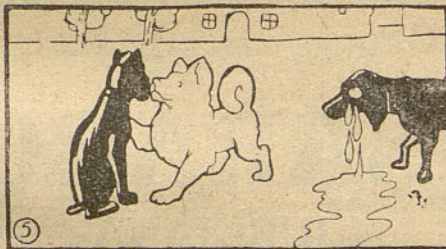
2) Bila pa j' Lilletta velika koketa za črnega Toma vsekakor bolj vneta.

3) Užaljen in jezen, - da bil bi Tomu enak na imenitni se **Brill** je - ha, zmislił junak.

4) Osnazen, - ves svetel in črn takoj je zakril svojega tekmeca slavo. - To storil je **Brill**.

5) Tako Bobby Lillette je pridobil srce, a Tom pa boleti je točil solze.

Brill

je za čevlje sijaj in je najpriljubljenejši vsemu elegantnemu svetu. Uporabljan v najmanjših količinah, dá takoj in brez truda čevljem nenadkriljiv blesk in povečuje njihovo trpežnost.

VARSTVENA

ZVEZDA S

ZNAJKA

KRIŽCEM

MAGGI^{-jeva} zabela za juhe in jedila

Je najboljša, najbolj priporočljivo in pri uporabi najcenejše kuhinjsko pomožno sredstvo, s katerim se slabe juhe, omake, sočivja, salate i. t. d. narede hipoma presenetljivo dobrega in močnega okusa.

JAKO IZDATNA, zato naj se vi rčujete! Neomejeno trpežna

MAGGI^{-jeve} govedje kocke za juhe

so iz najboljšega mesnatega ekstrakta in najfresjših zelerjav za juhe pripravljene; tudi vsebujejo že potrebno sol in dišave. Treba jih je samo z 1/4 litra vrele vode politi in trenutno je - brez vsakega drugega dodatka - gotova popolnoma porabna goveja juha, ki je ravno tako okusna, kakor navadna govedja juha.

MAGGI^{-jeve} gotove juhe v tablicah:

Vsebujejo naravne sestavine navadnih, doma prirejenih juh, in so samo v vcdi, kratek čas kuhane, ravno tako tečne in okusne kot najboljše, z gcvjevo juho pripravljene.

VRSJE:

Grah. grah z rižem, grah s slanino, gulaž, krompir, rezanci, riž i. t. d.

A. ŠARABON

LJUBLJANA

UVOZ KOLONIJALNE ROBE

VELETRGOVINA Z DEŽELNIMI PRIDELKI

VELEPRAŽARNA ZA KAVO

MLINI ZA DIŠAVE

GLAVNA ZALOGA RUDNINSKIH VODA

Ustanovljeno

leta 1886

Ceniki na
razpolago

LIPKOVIĆ & HUBERT

VALJČNI MLIN

ADA

Ček. račun: Beograd br. 51.756. Giro-račun pri Ljubljanski kreditni banki,
Ljubljana in Narodna banka S.H.S., Subotica.

Proizvaja: vse vrste moke.

**Dobavlja: vse vrste žita, koruzo,
ječmen, pšenico.**

Prvovrstna kvaliteta, najnižje cene, najboljša postrežba!

Brzjavni: EXPORTMLIN.

Telefon štev. 14.

LJUBLJANSKA

KREDITNA BANKA

LJUBLJANA

Dunajska cesta (v lastni hiši).

Ustanovljena 1. 1900.

Delniška glavnica Din 50,000.000.—.

Rezervni zakladi cirka Din 10,000.000.—.

Poštni ček. račun: Ljubljana št. 10.509.

Brzjavni nasl.: Banka, Ljubljana. Tel. 261, 413, 502, 503 in 504.

Se priporoča za vse v bančno stroko spadajoče posle.

Podružnice: Brežice, Celje, Črnomelj, Kranj, Maribor,
Metković, Novi Sad, Ptuj, Sarajevo, Split, Gorica, Trst.

Agencija: Logatec.

R. BUNC IN DRUG

Ljubljana, Gosposvetska cesta št. 7

Telefon 376

Podružnica:

Celje, Prešernova ulica št. 12

Glavna zastopstva in zaloge za Slovenijo:

Tvornice Zlatorog v Mariboru,
M. Gavrilovića sinovi d. d., Petrinja,
Alimenta d. z o. z., Ljubljana,
Tovarne vžigalic in kemikalij, Ruše pri
Mariboru,
Zagrebačka dion. tvornica papira v Za-
grebu.

Prva hrvatska tvornica salame, sušena mesa i masti

M. GAVRILOVIĆA SINOVI D. D. PETRINJA

nudja:

salamu Ia

od priznate, najbolje i nedostižive kakvoće,
čistu domaću svinjsku mast
u buradi od 200, 100, 50 i 25 kg, te u limenkama
od 20, 10 i 5 kilograma,

slaninu

solnu bijelu soljenu i sušenu, papriciranu, krušnu,
hamburšku i tirolsku,

sve vrsti suhomesnate robe i kobasica.

Narudžbe se izvršavaju najtočnije, željeznicom ili poštom u pake-
tima od 5, 10, 15, 20 i t. d. kg, u sva mjesta države.

Dobavlja sve vrsti suhomesnate robe svim Nabavljačkim zadru-
gama uz iznimne cijene.

Tražite ponude i cijenike!

DELNIŠKA DRUŽBA
PIVOVARNE

UNION

LJUBLJANA

priporoča svoje izborno DVOMARČNO
in HERKULES PIVO v sodčkih in
steklenicah. Izdeluje tudi prvo-
vrstni KVAS in ŠPIRIT.

Jugoslovenska - češka tvornica
bombažnih tiskanin d.d. v Kranju

**

se priporoča za dobavo vsakovrst-
nega tiskanega in barvanega
bombaževega blaga.

Sana tvornica čokolade, Hoče

priporoča svoje priznane dobre izdelke;

- a) za kuho na mleku Chocolat „Hollandaise“,
b) za močnate jedi Chocolat „Menage“.

Varstvena znamka.

Prima flor
nogavice

„MRAVLJA“

traja
en par delj, ka-
kor več parov drugih.

Pazite na znamko in
zahtevajte povsod le ta
flor nogavice znamke „Mravlja“.

USTANOVLJENO LETA 1904.

TOVARNA DEŽNIKOV D. D. DOLNJA LENDAVA

IZDELUJE VSE VRSTE DEŽNIKOV IN SENČNIKOV
OD NAJNIŽJIH CEN IN DO NAJBOLJŠE KAKOVOSTI.

Cenjene gospodinje!

Zahtevajte v Vaših prodajalnicah brez izjeme

JARC-OVO ZDRAVSTVENO SLADNO KAVO

Ista se pripravlja iz najboljšega slada, je zdrava, redilna, okusna in poceni. Pazite na ime **Viktor Jarc**, Maribor-Lajtersberg, ker samo isto jamči za pristnost.

Izdelovanje sladne ržene in ječmenove kave, **VIKTOR JARC**,
Maribor-Lajtersberg.

Gospodinje!

Ne trudite se, saj imate itak preveč dela. — Kupujte za juho in prikuho izborne makarone, rezance in druge testenine z znamko

Ustanovljena l. 1846.

Ustanovljena l. 1846.

Prva hrvatska štedionica

u Zagrebu

Delniški kapital Din 75,000.000.—. Rezerve Din 55,000.000.—.

Hranilne vloge preko ene milijarde dinarjev.

Sprejema vloge na knjižice in tekoči račun proti zelo ugodnemu obrestovanju. Daje kredite in posojila pod kulantnimi pogoji. Kupuje in prodaja valute in devize po dnevnem tečaju. Izvršuje vse bančne transakcije v tu- in inozemstvu najkulantneje.

CENTRALA: Zagreb.

PODRUŽNICE V SLOVENIJI: Celje, Ljubljana, Maribor.

OSTALE PODRUŽNICE:

Bačka, Palanka, Bakar, Beograd, Bjelovar, Brod n.S., Crikvenica, Čakovec, Daruvar, Delnice, Djakovo, Dubrovnik, Karlovac, Kraljevica, Križevci, Mitrovica, Nova Gradška, Novi Sad, Ogulin, Osijek, Cor. grad, Požega, Rijeka, Senj, Sisak, Varaždin, Vel. Bačkovrek, Vel. Gorica, Vinkovci, Virovitica, Vukovar, Zagreb Gor. Ilica, Zagreb Mihanovičeva ul., Zagreb Vlaška ul. ca, Zemun.
EXPOZITURA: Osijek Dol. grad. MENJAČNICA: Zagreb Ilica br. 5.

MARIJA BREZJE

želodčna grenčica
naj ne manjka v nobeni hiši!

Na drobno se dobiva v vsaki trgovini, na veliko pa jo izdeluje

F. S. LUKAS V CELJU.

**Pravi
SIDOL**

nosi na vseh steklenicah in tubah ime
SIDOL

Odklanjajte
ponarejene znamke!

Kupujte srečke drž. razredne loterije pri
ZADRUŽNI BANKI v Ljubljani
ALEKSANDROVA CESTA 5

Glavni dobitek 4,200.000.—. Vsaka druga srečka zadene.
Cena: Cela srečka Din 100.—, $\frac{1}{2}$ srečke Din 50.—, $\frac{1}{4}$ srečke Din 25.—.
Naročilo potom dopisnice zadostuje.

Zadružna banka izvršuje tudi vse finančne transakcije. Sprejema hranilne vloge in jih obrestuje ugodno.

Veletrgovina s surovinami in prevoz tovora
Ivan Sluga
Maribor, Tržaška c. 5.

Nakup vsakovrstnih industrijskih odpadkov kakor železa, litin, vsakovrstne kovine i. t. d. — Prodaja različnih rabljivih predmetov od strojev i. t. d.

Največja zaloga cunj za čiščenje strojev v Sloveniji.
Tovorni prevozi po najnižjih cenah.

IVAN JAX i Sin, Ljubljana
GOSPOSVETSKA CESTA 2.

Šivalni stroji.

Izborna kontstrukcija in elegantna izvršitev iz lastne tovarne. — 15 letna garancija. — Vezenje se poučuje pri nakupu brezplačno. — **Pisalni stroji „Adler“**, kolesa iz prvih tovarn Dürkopp, Styria, Waffenrad (Orožno kolo), Kayser. Pletilni stroji vedno v zalogi.

Posamezni deli koles in šivalnih strojev.
Daje se tudi na obroke. Cenike franko in zastoni.

Naša prava domača

KOLINSKA CIKORIJA

je prvovrsten pridodatek za kavo!

MARKO ROSNER

manufaktura na debelo

MARIBOR, Slovenska ulica 13

Telefon interurban 232

CELJSKA

MILARNA

d. z o. z. CELJE

Št. pošt. ček. rač. 10.818

Brzój.: „Milarna“ Celje

HUBERTUS

MILO,

je najboljše in najcenejše.

Telefon številka 113

Sp. Hudinja.

VINOCET

tovarna vinskega kisa d. z o. z., Ljubljana

nudi:

najfinejši in najokusnejši namizni kis iz pristnega vina.

Zahtevajte ponudbo!

Tehnično in higijenično najmoderneje urejena kisarna v Jugoslaviji.

Pisarna: Ljubljana, Dunajska cesta štev. 1 a, II. nadstropje.

L. Mikuš

Ljubljana, Mestni trg št. 15

priporoča svojo zalogo

dežnikov

in sprehajalnih palic.

Franc Žmitek, Bohinjska Bistrica

razpošilja po pošti in železnici le v celih hlebcih po 15 do 70 kg teže

pravi bohinjjski sir!

Póvsod najbolj priljubljen, zajamčeno polnomasten in velikoluknjičast, ki ne zaostaja prav nič za pravim švicarskim ementalcem.

Zahtevajte pòvsod sir la boh. kvalitete!

Najboljša žitna kava!

Gaspari & Faninger

tovarna trikotaže in perila,
in
engros trgovina z drobnino,
galanterijo in norimberškim
blagom

≡ **MARIBOR** ≡

Pristne kranjske klobase

izdeluje in razpošilja
stara, renomirana
tvrdka

M. URBAS

Ljubljana, Slomškova ul. 13
poleg mestne elektrarne.

FR. ZALETEL

žganjarna

STANEŽIČE

pošta Št. Vid nad Ljubljano

Najboljše in najcenejše

vsakovrstno domače žganje.

T. GROŠEL

Ljubljana, Poljanska cesta 7

Telefon interurban št. 373.

..... Delikatese, ...
mast in slanina na debelo.**Fran Iglič**

krojaški atelje

Ljubljana, Kolodvorska ul. 28

Izdeluje se za dame in gospode po najno-
vejših krojih. — Lastna zaloga modnega
blaga. — Uradnikom znaten popust ali na obroke.

Ustanovljeno 1. 1888.

Veletrgovina kolonijalne in špecerijske robe

IVAN JELAČIN - LJUBLJANA

Velika zaloga pražene kave, zmletih dišav in rudninske vode.

Zahtevajte cenik!

Štampilje

in vsa graverska dela

izvršuje

graverski zavod

SITAR & SVETEK

Ljubljana, Sv. Petra c. 13.

Cene solidne!

Franc Škerjanec

umetni valjčni mlin

RADOMLJE

žel. post. Jarše-Mengeš

se priporoča za izdelovanje
vseh vrst mlevskih izdelkov

A. & E. Skabernè

manufakturna in modna veletrgovina

Ljubljana
Mestni trg št. 10

Mast in slanina

Utemeljeno leta 1873 :

Odlikovano na 10 izložbah

HERZ IN SIN - Banatski Karlovac

tvornica salame, mesne in suhomesnate robe

Proizvaja: Izvrstne zimske salame, salame od šunke, fine šunke rolate, karré, mesnato delikatesno slanino, poprano slanino, zajamčeno čisto svinjsko masst.

Zimska salama

Zimska salama

Mast in slanina

BATLE AXE JAMAICA RUM BAKER'S TEA

..

A. A. BAKER & CO.,
LONDON E. C. LJUBLJANA

Anton Krisper, Ljubljana

Mestni trg 26

Stritarjeva ulica 3

TRGOVINA GALANTERIJSKEGA BLAGA.

Velika zaloga čevljev!

Nabavljalna zadruga državnih nameščencev Ljubljana, Vodnikov trg 5.

Telefon šte. 421. — Ček. rač. Ljubljana št. 12416.

Državni uslužbenci!

Vstopite vsi v svojo zadrugo in kupujte v njej vse svoje potreščine! — Složni bratje gradijo nove hiše, nesložni podirajo še stare.

Iv. Schumi - Ljubljana

Trgovina s kurivom. Vodstvo za preskrbo drv in premoga.

Telefon št. 951.

Dolenjska cesta

Telefon št. 951.

Javnim nameščencem na desetmesečne obroke.

! Zahtevajte cenike !

Marmelade: mešana „NEKTAR“, marelične in jaboljčne

Sadni soki: malinovec, citronada i. t. d.

Esence: rum esenca i. t. d.

priporoča:

Srečko Potnik in drug

Ljubljana, Metelkova ulica šte. 13.

! Zahtevajte cenike !

»CENTRA«

TVORNICA KEM. TEHN.
PROIZVODOV

MARIBOR

KOROŠČEVA UL. ŠT. 50.

Brzojavni naslov: CENTRA MARIBOR

Odlikov. I. vrste z diplomom in zlato kolajno pri obrtni industrijski razstavi v Mariboru.

Najfinejša terpent. krema

Izdeluje se: Centra polish I. terpent. v vseh barvah (tudi v steklenicah), Žabulin krema. Krema v kockah. Mast za kožo (vazelin) v lesenih in pločevinastih škalticah. Mast za orožje. Mast za kopita. Parketpasta bela in rumena. Parketni vosek v kockah. Ličilo (Wichs). Plavilo (Indigo). Olje za šivalne stroje itd. Kolomast. Črnilo (tinta).

Za čevljarstvo in usnjarstvo: Apertura. Perless Gloss. Lak za kožo. Črnilo za usnje. Črnilni prašek. Politura. Trdilo. Lepilo. Čevljarski vosek itd.

Veletgovci in zadr. posebne cene.

LITOGRAFIJA

Etikete / Delnice v več barvah / Specijaliteta: Plakati / Umetniške slike / Litografirane vizitnice, poročne karte, pisemske glave, računi, ceniki / Diplome i. t. d.

LJUBLJANA

TISKARNA

Vsakdanje tiskovine v vse svrhe / Brošure / Knjige / Umetniška dela in prvovrstne reklamne tiskovine / Večbarvni tisk / Elegantne tiskovine za trgovine in hotele / Ilustracije / Vizitke / Kuvrti / Plakati / Računi / Posmrtnice i. t. d. / Zadrružne tiskovine

VSE PO KONKURENČNIH CENAH

**TISKARNA IN LITOGRAFIČNI
UMETNIŠKI ZAVOD
J. BLASNIKA NASL.**

OFFSETTISK

Plakati v offsettisku po lastnih ali predloženih umetniških načrtih / Barvne umetniške priloge v najfinejši izdelavi / Pokrajinske slike po naravnih posnetkih

BREG 10-12